

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक आनन्दभूमि

२०७१ जैने पूर्णिमा / गुप्तिह- वर्ष ४२
द.सं. २५५८

अंक ४
ने.सं. ११३४

The Ananda Bhoomi (Year 42, Vol. 4)
A Buddhist Monthly : August/Sept. 2014

प्रमुख सल्लाहकारः
भिक्षु मैत्री महास्थविर (प्रमुख, आ. कु. वि.)

सल्लाहकारः
भिक्षु धर्मर्मति (कार्यवाहक प्रमुख, आ.कु.वि.)

व्यवस्थापन तथा वितरकः
भिक्षु पियदस्ती, आनन्द कुटी विहार, ४२७१४२०

व्यवस्थापन सहयोगीः भिक्षु सरणकर

वितरण सहयोगीः विवेक महर्जन

लेखा व्यवस्थापनः सुरेश महर्जन, स्वयम्भू

आवरण डिजाइन/मैत्री सेटिङः विनोद महर्जन

कम्प्यूटर सञ्जा : राजकुमार छुका, छवप

सम्पादन सहयोगीः भिक्षु अस्सनि

सम्पादक/प्रकाशन संयोजकः
कोण्डन्य

बुद्धविहार भृकुटीमण्डप, ४२२६७०२

वितरणार्थ सहयोगीहरूः

बुद्धजयन्ती समारोह समिति (श्रीघ.), शर्मिला श्रेष्ठ (बौद्ध वृद्धाश्रम-बनेपा), अ. इन्द्रावती, सरिता अवाले (ललितपुर), सुश्री वीणा कंसाकर (बौद्ध महिला सघ, नेपाल), सुश्री शकुतला प्रधान, श्रीमती केशरी वज्राचार्य, सुवर्णमुनि शाक्य (भैरहवा), विद्यादेवी शाक्य (बुटवल), याम शाक्य (वेनी), ज्ञानमाला संघ (तानसेन), बलबहादुर गाहा (पाल्पा), कृष्णप्रसाद शाक्य (बालुङ्ग), विजय गुरुङ (लमजुङ), शैती चौधरी (फूजारी लामा) सरसी।

मुद्रणः

आईडियल प्रिन्टिङ प्रेस, ग्वार्को, फोन: ५००७५६३
शाखा : पुल्योक, फोन : २९२०२३५

प्रकाशकः

आनन्दकुटी विहार
आनन्द कुटी विहार, स्वयम्भू, फोन: ४२७१४२०
का.जि.द.नं. ३४/०३४/०३५/म.क्षेत्रिका.नं. ७/०६९/६२

बुद्धविचनामृत

उदकं हि नयन्ति नेत्तिका - उसुकारा नमयन्ति तेजनं ।
दार्ह नमयन्ति तच्छका - अत्तार्ह दमयन्ति सुब्बता ॥

अर्थात् : कुलो खन्नेले आफूलाई चाहिए अनुसार वाण बनाउँँ, सिकर्माले आफूलाई चाहिए अनुसार काठ तयार गर्ने, त्यसरी नै राग्रो आचरण गर्ने व्यक्तिले आफूलाई दमन गर्ने ।

धः मुहुइम्हसिनं थःत मा:थाय् धः मुह्या लः यंकी, वाण दयेकीम्हसिनं थःत मा:थें वाण दयेकी, सिकःमिं थक्त मा:थें सिं चातुइकीये हे भिंगु आचरण याइम्हं थःत थःम्हं दमन याइ ।

Farmers (lit; makers of irrigation canals) channel the water; fletchers straighten the arrows; carpenters work the timber; the wise tame themselves.
- धम्पद, १४५

सम्पर्क कार्यालय

आनन्द भूमि

आनन्दकुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं ।

फोन: ४२७१४२०

E-mail : anandakutivihar@gmail.com

gkondanya@gmail.com

info@anandabhoomi.com

Website: anandakutivihar.com.np

www.anandabhoomi.com

वार्षिक रु. १५०/-

एकप्रति रु. १५/-

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गराई ।

बुद्धभूमि नेपालको संविधान विषवृक्ष नहोस्....

मित्रराष्ट्र भारतका प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले २०७९ श्रावण १७ गते नेपालको संविधानसभा/व्यवस्थापिका संसदलाई गरेको सम्बोधनले धेरै नेपालीको मन छोएको छ, उनको भाषण नेपाली जनजिप्रोमा खूबै चर्चाको विषय बन्यो । उनले समग्र भाषण अवधिभर बुद्धप्रति देखाएको असीम श्रद्धाभाव एवं बुद्धको पटक पटक नामोच्चारणसहित बुद्धभूमि नेपाल भन्ने शब्द पनि पटक पटक दोहन्याए । भारतीयहरूले बुद्धको जन्मस्थल भारतमा भएको देखाउन खोजिरहेको अवस्थामा बुद्धको भूमि नेपाल भन्ने उद्घोषसहित बुद्ध नेपालमै जन्मेका हुन् भन्ने तथ्य नेपालको संसदसमक्ष प्रधानमन्त्री मोदीको अभिव्यक्तिले उनलाई अरुभन्दा अलग कित्तामा उभ्याएको छ ।

कालाशोक-सप्राट अशोक बुद्धको उपदेशबाट प्रभावित भई हृदय परिवर्तनपश्चात् कलिङ्गबुद्ध छाडेर धर्माशोक भई बुद्धको शान्ति-सन्देश प्रचारमा लागेर संसारलाई युगान्तकारी सन्देश प्रवाह गरेका थिए । यसे प्रसङ्गलाई कोट्याउँदै मोदीले नेपालको वर्तमान शान्ति प्रक्रिया तथा संविधान लेखनलाई तार्किक निष्कर्षमा पुन्याउन समेत बुद्धकै प्रसङ्ग अधि सारे । मोदीले विगतको सशस्त्र जनयुद्धलाई घुमाउरो पारामा इङ्गित गर्दै एमाओदीको जनयुद्ध तथा शान्ति प्रक्रियालाई बुद्ध-यात्रामा प्रवेश गरेको अर्थमा लिई बन्दुकरूपी 'बुलेट' को बाटो छोडेर जनमतरूपी 'ब्यालेट' को बाटोमा जाने संकल्पका कारण विश्वमा नेपालले शान्तिपूर्ण र शस्त्र होइन अनुकरणीय शास्त्रको सन्देश दिएको कुरालाई "शस्त्रलाई छोडेर शास्त्र रिक्वार्नु नै त बुद्धभूमिको सन्देश हो" भनी बडो सुन्दर ढङ्गले प्रस्तुत गरे ।

नेपालमा जन्मिएका बुद्धले मनको अँध्यारोलाई हटाएका थिए, विचारको प्रकाश ल्याएका थिए भनी मोदीले बुद्धकै दृष्टान्त अधि सारी नेपालसँग पूरै भारतको अँध्यारो हटाउन सक्ने गरी बिजुली निकाल्न पुग्ने प्रचुर पानी छ, सदुपयोगको जरूरत छ भन्दै नेपालको जलश्रोत बारे ठूलो चासो अभिव्यक्ति दिए । मोदी भ्रमण मोदीविन्दुमा केन्द्रित भए, भाषण र थुप्रै आश्वासन बाँडेर उनी फर्क । सार्वभौम र राष्ट्र नेपालसँग भारतले यदि समान हैसियतमा मित्रता, सद्भाव र सहकार्यरूपी मैत्रीपूर्ण हात बढाउने नै हो भने मोदीविन्दुलाई सकारात्मक नै मान्युपर्न हुन्छ, यस्तै होस् भन्ने नेपाली जनता चाहन्छन् ।

नेपालमा गणतन्त्र आएदेखि नै गणतन्त्र, संघीयता र धर्मनिरपेक्षतालाई नरुचाउने एक जमात, यौटा तप्का नेपाली समाजमा विद्यमान थियो नै । त्यसो त नरेन्द्र मोदी भारतको प्रधानमन्त्री नहुँदै भावी प्रधानमन्त्रीका रूपमा नेपालमै सपना

सम्पादकीय

देख्नेहरूले अनेकौं जपना गरिरहेका थिए । त्यतिबेला नै मोदी प्रधानमन्त्री भएपछि नेपालका केही राजावादीहरू र केही हिन्दूवादीहरू अत्यन्त उत्साहित भएर नेपालको गणतन्त्रलाई नै धरापमा पार्नसक्ने अनेक अनुमान र विश्लेषण गरिरहेका थिए ।

नेपालमा मोदीको भ्रमणको क्रममा राजनीतिक हस्तक्षेपकारी विधिव्यवहार समेत होलान् कि भनी जोडघटाउ हिसाब गर्नेहरू थिए, गणतन्त्र नचाहने तथा हिन्दूराष्ट्र पुनर्स्थापना हुनुपर्छ भन्नेहरूले ठूलो आशा बोकैरै पुरानो यथास्थितिवादी नै सही छ भनीरहेका थिए, तर नेपाल भ्रमणमा आएका भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले "भारतको काम नेपाललाई दखल दिने होइन, आवश्यक पर्दा सहयोग गर्ने हो" भनी संविधानसभा भवनमा नेपाली जनताले चाहेजस्तो लोकतान्त्रिक संविधान निर्माणका लागि राजनीतिक दलका प्रतिनिधिहरूलाई चनाखो हुन आग्रह गर्दै संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रप्रति भारत सदैव उच्च सम्मान गर्ने र सकारात्मक रहेको सन्देश, त्यस कार्यमा पूर्ण समर्थन रहनेछ, यही नै उत्तम मार्ग हो भनेपछि दक्षिणपन्थी तप्कामा ठूलो निराशा र हतोत्साह छाएको हुनसक्छ । यथास्थितिवादीहरूको अनुमान र मृगतृष्णाहरू हावाले उडाएर लानेभएको लक्षण स्पष्ट भएको छ ।

मोदीले ऋषिमन यानिकि त्यागचेतनासहित, पार्टीगत एवं दलगत स्वार्थभन्दा माथि उठी समस्त नेपालीहरूको सुदूर भविष्यको हितसुखका लागि यथासम्भव देश र जनतालाई जोड्ने संविधान निर्माण होस् भन्ने शुभकामना व्यक्त गरे । साथै उनले संविधान विषवृक्ष नबनोस, संविधानले जोड्छ, तोड्दैन भनी सभासदहरूलाई जिम्मेवार वहन गर्न सुभाए- "लोकतान्त्रिक व्यवस्थाबाट पनि जनमनको आशा र आकाशा पूर्ति गर्ने नयाँ बाटो जन्मिनेछ । संविधानको त्यो कामलाई त्यही रूपमा हेनुहोला । एक सय वर्षपछि नेपाल कस्तो हुने, जनता कस्तो हुने, नेपाललाई के प्राप्त हुन्छ भन्ने निर्णय तपाईंहरू गर्दै हुनुहुन्छ । त्यो निर्णयमा सफल भए बुद्धको भूमिमा विचारको कमी छैन, संकल्प शक्तिको कमी हुनेछैन । नयाँ इतिहास रचिन गइरहेको छ ।"

यसउसले मोदीको चर्चित भाषणले दिएका सकारात्मक एवं रचनात्मक सन्देशअनुरूप नेपाली संविधानसभाका सभासदहरूले समयमै संविधान घोषणा गरी बुद्धभूमि राष्ट्र नेपाल तथा नेपाली जनतालाई विकास र प्रगतिको मार्गमा लक्षातान् सकून भन्ने मैत्रीकामना छ ।

विषय-सूचि

क्र.सं.	विषय	लेखक	पृष्ठ
१.	नेपालमा जन्मिएका बुद्धले	नरेन्द्र मोदी	४
२.	बुद्धशिक्षामा रोगको कारण.....	डा. भगवानदास मानन्धर	९
३.	के बुद्ध नवम अवतार नै हो त ?	नागसेन	११
४.	मनुष्य जीवन सार्थक गर्न अध्यात्म ज्ञान	लोकबहादुर शाक्य	१३
५.	किन आतंकित हुँदै छन् कोही ?	बलदीप प्रभाकर चामलिङ्ग	१५
६.	दुःखलाई गराँ अंगीकार	राज शाक्य	१६
७.	श्यामर्पा समाधि	हिमेश	१७
८.	नयाँ नेपालको जात के हो ?	प्रा. चैतन्य मिश्र	१८
९.	भिक्षाटन छां लुमन्ति	राजेन मानन्धर	२१
१०.	बुद्ध क्यना बिज्याःगु जः	दुग्दिवी शाक्य	२३
११.	नेपाल्या गैर-बौद्ध जनता हिन्दू मधु	लाभरत्न तुलाधर	२४
१२.	Resistance	Prof. Suwarna Sakya	२५
१३.	Laws of Nature	Dr. Ganesh Mali	२६
१४.	From the Page of History	Prof. Neel Bir Singh Kansakar	२७
१५.	बौद्ध गतिविधि		२९

बौद्ध वृद्धाश्रमलाई सहयोग प्राप्त

दिवंगत भिक्षु सुपंगल महारथविरबाट रथापित तथा हाल बुद्धविहार भृकुटीमण्डपबाट संरक्षित बनेपाको बौद्ध वृद्धाश्रमलाई भौतिक पूर्वाधार, आश्रम संचालनार्थ कुनै पनि रूपमा श्रद्धालु दाताहरूबाट सहयोगको आवश्यकता रहेको छ, यहाँहरूको आर्थिक सहयोगले मात्र आश्रमलाई निरन्तरता दिन सकिने भएकाले वृद्धाश्रम सहयोगको अपेक्षा राख्दछ ।

यसैक्रममा वृद्धाश्रमका लागि ईनार, पानी ट्यांकी तथा खाद्य सामग्री सहयोग गर्न निम्न दाताहरूलाई वृद्धाश्रमको तर्फबाट हार्दिक साधुवाद व्यक्त गर्दछ ।

- १) दिवंगत फ्रेंक कायस्थको पुण्यस्मृतिमा, बनेपा ईनार निर्माणार्थ- रु. ५०,०००/- पचासहजार ।
- २) श्रीघःको श्रद्धालु उपासिका- रु. ७,०००/-
- ३) रत्नशोभा डंगोल रु. ५,०००/-
- ४) रुकमणी डंगोल, रु. ५,०००/-
- ५) प्रेमरत्न शाक्य, शाक्य पाउरोटी-बनेपा रु. ५,०००/-
- ६) धनबहादुर नकर्मी, क्षेत्रपाटी- रु. ५,०००/-
- ७) साथी बचत तथा ऋणसहकारी संस्था, बनेपा- रु. ४,५००/-

- ८) एशकुमार महर्जन, ललितपुर- रु. २,५००/-
- ९) हरिशंकर मानन्धर, बनेपा- रु. २,०००/-
- १०) केशचन्द्र शाक्य, बनेपा (दि. धर्मचन्द्र कोस्मृतिमा) रु. १,५००/-
- ११) शिशिल चित्रकार, मैतिदेवी- रु. १,०००/-
- १२) सत्यनारायण मानन्धर, तीनदोबाटो, बनेपा- १००० लि. को पानी ट्यांकी प्रदान ।
- १३) जगन्नाथ उलक, खोपासी- एकथान पाइप
- १४) नुच्छेलाल तण्डुकार, पुतली सडक रु. ६,०००/- बराबरको चामल, दाल, मसला आदि ।

सहयोगको लागि सम्पर्क:

अध्यक्ष, भिक्षु कोण्डन्य

बौद्ध वृद्धाश्रम, बनेपा

फोन: ०११-६६२८४९, (तीन दोबाटो हुँदै नालाजाने ध्यानमार्ग)

नगर सम्पर्क : बुद्धविहार भृकुटीमण्डप

फोन: ९८५९०४६९८८, ४२२६७०२

स्वागतम् ! आनन्दकुटी विहारको गुंला धर्मदेशनामा

यस वर्ष श्रावण ११ गतेदेखि भाद्र १० गतेसम्म गुंला धर्मदेशना संचालन भइरहेको छ । विहान ६:३० बजेदेखि सामूहिक-ध्यान, ७:३० देखि ८:३० बजेसम्म धम्पद अठुकथासम्बन्धी श्रद्धेय भिक्षु-आनागारिकाहरूबाट भइरहेको विशेष धर्मदेशना कार्यक्रममा उपस्थितिका लागि मैत्रीपूर्ण निमन्त्रण । -संयोजक भिक्षु महानाम, ९८०९०२०३७८, स्वयम्भू ।

नेपालमा जन्मिएका बुद्धले मनको अँध्यारोलाई हटाए, विचारको प्रकाश ल्याए

“भारतको काम नेपाललाई दखल दिने होइन, आवश्यक पर्दा सहयोग गर्ने हो”

✓ नरेन्द्र मोदी, भारती प्रधानमन्त्री

माननीय श्री सभामुख सुवास नेपालज्यू एवं माननीय संसदगण ।

म नेपालमा आउन पाएकामा अत्यन्तै हर्षित छु । धेरै वर्षअघि एक तीर्थालुका रूपमा म यहाँ आएको थिएँ । यो सुन्दर देशको साथीको रूपमा म फेरि फर्किएआएको छु । प्रधानमन्त्रीको हैसियतमा पुनः आउन पाउँदा वास्तवमै मैले भाग्यशाली महशुस गर्छु । यस्तो यात्रा जीवनमा प्रधानमन्त्रीको कार्यालयमा प्रवेश गर्नेवित्तिकै गर्न चाहन्थे । हाम्रो नेपालसँगको सम्बन्ध मेरो सरकारको उच्चतम प्राथमिकतामध्ये हो ।

निमन्त्रणा गर्नुभएकोमा म सरकार र नेपालका जनतालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु । म १ सय २५ करोड भारतीय जताको माया, शुभकामना र सद्भावना लिएर आएको छु । तपाईं कल्पना गर्न सक्नुहुन्छ, यो क्षण मेरो लागि कति गर्वको क्षण हो । किनकि तपाईंको संसदमा म पहिलो पाहुना हुँ, जसलाई तपाईंले बोलाउनुभयो र सम्बोधन गर्न अवसर दिनुभयो । यो सम्मान मात्र नरेन्द्र मोदी, भारतीय प्रधानमन्त्रीका लागि नभई यो सवा सय करोड भारतीयको सम्मान हो । म यसका लागि आदरणीय सभामुख र सबै सदस्यलाई आभार व्यक्त गर्छु ।

भारत र नेपालको सम्बन्ध उति नै पुरानो छ, जति हिमालय र गङ्गा पुराना छन् । यसका लागि हाम्रो सम्बन्ध, कागजको नाउ अगाडि बढेजस्तो होइन, हाम्रो सम्बन्धले हृदयको भाषा बोल्छ । हामी एकै सांस्कृतिक विरासतका धनी छौं । म मूलतः गुजरातको हुँ । सोमनाथको भूमिबाट हिंडेर मैले राष्ट्रिय राजनीतिको भूमि काशी विश्वनाथको छत्रछायामा प्रारम्भ गरे । आज पशुपतिनाको चरणमा आएर

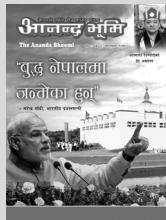
- यो त्यो भूमि हो, जसले विश्वलाई अचम्मित गर्ने भगवान् बुद्धलाई जन्म दियो । यस्तो एक सांस्कृतिक विरासतको धनी ।

- लोकतान्त्रिक व्यवस्थाबाट पनि जनमनको आशा र आकांक्षा पूर्ति गर्ने नयाँ बाटो जन्मिनेछ । संविधानको त्यो कामलाई त्यही रूपमा हेर्नुहोला । एक सय वर्षपछि नेपाल कस्तो हुने, जनता कस्तो हुने, नेपाललाई के प्राप्त हुन्छ भन्ने निर्णय तपाईंहरू गर्दै हुनुहुन्छ । त्यो निर्णयमा सफल भए बुद्धको भूमिमा विचारको कमी छैन, संकल्प शक्तिको कमी हुनेछैन । नयाँ इतिहास रचिन गइरहेको छ ।

उभिएको छु । यो यस्तो भूमि हो जहाँ किशोरीजी (सीता) बालककालमा खेल्नुहुन्थ्यो । आज पनि हामी जनकलाई सम्झछौं । यो त्यो भूमि हो, जसले विश्वलाई अचम्मित गर्ने भगवान् बुद्धलाई जन्म दियो । यस्तो एक सांस्कृतिक विरासतको धनी ।

जब म काशीबाट प्रतिनिधि बने, मेरो नेपालसँगको नाता अभ बढ्यो । काशीमा एक मन्दिर छ, जहाँ पुजारी नेपालका हुन्छन् र नेपालमा पशुपतिनाको मन्दिर छ त्यहाँ भारतका पुजारी हुन्छन् । भारतका हरेक व्यक्ति ५१ शक्तिपीठको दर्शनको कामना गर्छन् । तीमध्ये २ वटा शक्तिपीठ नेपालमा छन् । यति अदूट नाता छ हाम्रो । यति मात्र होइन, हिन्दुस्तानले कुनै लडाई जितेको छैन, जुन जितका साथ नेपालीको रगत नबगेको होस्, जहाँ नेपालीले सहादत नदिएको होस् । भारतको स्वाभिमान र रक्षाका लागि नेपालका ‘बहादुर’

यस अंक

आनन्दभूमि

पढ्नौ पढ्नाउ, समयमै वार्षिक ग्राहक बनौ

आनन्द कुटी विहार संस्था, पो.ब.नं. ३००७, काठमाडौं, फोन: ४२७१४२०
E-mail : anandakutivihar@gmail.com, anandakutivihar@ntc.net.np
gkondanya@gmail.com, kondanya@soon.com

गताङ्कमा

- इतिहास हेरुभयो भने युद्धपछि शान्तिको खोजीमा निस्कनुभएका सम्राट अशोक युद्ध छोडेर बुद्धको शरणमा जानुभएको थियो । त्यो एउटा स्वर्णिम पृष्ठ लेखियो ।

- म उहाँहरु, सबैलाई बधाई दिन चाहन्छु, जसले “बुलेट” को बाटो छोडेर “ब्यालेट” को बाटोमा जाने संकल्प गर्नुभयो, नेपालको धर्तीमा पनि । म उहाँहरु सबैलाई अभिनन्दन गर्नु, युद्धबाट बुद्धयात्रामा जानुभयो । यो सदनले बुद्धतर्फ यात्रालाई अनुमोदन गर्नु ।

मर्नका लागि पछि हटेनन् । भारतका लागि बाँचो मर्नेवाला बहादुर नेपाली को म नमन गर्न चाहन्छु । भारतीय सेनाका फिल्डमार्सल एउटा राम्रो कुरा गर्नुहुन्थ्यो, भन्नुहुन्थ्यो कोही सेनाका जवानले म मृत्युदेखि डराउँदिनाँ भन्छ भने, मानुहोस, या त ऊ झुटबोलिरहेको छ या त ऊ गोर्खा हो । यस्तो वीरहरूको भूमि हो यो ।

आज म भन्न सक्छु नेपालका नागरिक मात्र होइन, लोकतन्त्रमा विश्वास राख्ने पूरा विश्वको ध्यान नेपालतर्फ केन्द्रित भइरहेको छ । यसो भन्नुको मतलब यस सभामा बसिरहनुभएका तपाईंहरू सबैमा केन्द्रित भइरहेको छ । लोकतन्त्रमा विश्वास गर्न पूरा विश्वले तपाईंलाई धेरै आशापूर्ण नजरले हेरिरहेका छन् । तपाईंहरूलाई लागिरहेको होला, सदनमा बसेर संविधान निर्माणको कुरा गरिरहनुभएको छ । विभिन्न धाराको चर्चा कुरा गरिरहनुभएको छ । समाजका भिन्नभिन्न वर्गको कल्याणको कुरा गरिरहनुभएको छ । तर यति मात्र होइन । संविधानको निर्माताका रूपमा तपाईंहरूलाई सौभाग्य मिलेको छ । कुनै युगमा वेद, उपनिषद् निर्माण भयो । कुनै युगमा संहिता निर्माण भयो । त्यसकै प्रकाशमा हामी हजारौ सालदेखि आफ्नो जीवन निर्वाह गर्दै आएका छौं । यसप्रकार आधुनिक जीवनमा राष्ट्रको संविधान पनि एक नयाँ संहिता हो । नयाँ युगको दिशादर्शन दिने काम संविधानका माध्यमबाट हुन्छ । जुन काम पहिलेको जमानामा ऋषिमुनिहरूले वेद, पुराण र संहिताद्वारा साथ गरेका थिए । यसप्रकारले तपाईं पनि नयाँ संहिता निर्माण गर्दै हुनुहुन्छ । त्यसले यो सौभाग्य प्राप्त गर्न तपाईंहरू सबैलाई म गर्वसाथ अभिनन्दन गर्न चाहन्छु, बधाई दिन चाहन्छु ।

तर, संविधान निर्माणको पूर्व सर्त हुन्छ । संविधान निर्माणका लागि “ऋषि मन” हुन जरूरी छ, जुन मनले टाढाको कुरा देख्न सक्छ, समस्याको अन्दाज गर्न सक्छ, जुन मनले आज शब्दमा अंकित गर्छ, यसले सय सालपछि पनि समाजलाई सुरक्षित राख्न, समाजको विकासको यात्रालाई

अघि बढाउन कोसिस गर्न सकोस । कति पवित्र, विशाल, उत्कृष्ट, व्यापक काम तपाईंको छ, त्यसैले तपाईं भाग्यशाली हुनुहुन्छ । त्यसैले तपाईंहरूको सम्मान र अभिनन्दन गर्न म आएको तुँ ।

संविधान एक किताब मात्र हुँदैन । संविधानले हिजो, आज र भोलिलाई जोड्छ । म कहिलेकाहाँ सोच्छु भारतको संविधानले समुद्र जोड्छ, भारतको संविधानले रेगिस्थानदेखि नागाल्यान्डको हराभरा पर्वतमालालाई जोड्छ । सवा सय करोड नागरिकको मनको आशा, आकांक्षालाई उमार्छ । तपाईंहरू संविधान निर्माण गर्न गझरहनुभएको छ, यो नेपाली नागरिकका लागि मात्र होइन, दुनियाँको इतिहासमा स्वर्णिम पुस्तक लेख्न गझरहनुभएको छ । तपाईंहरूलाई लागिरहेको होला, मोदी के भन्दै हुनुहुन्छ? हो, म साँचो कुरा बताइरहेको छु । तपाईंहरू जुन संविधान बनाउँदै हुनुहुन्छ, त्यो नेपालका लागि मात्र होइन, विश्वका लागि स्वर्णिम पृष्ठ बन्नेवाला छ । किनकि, इतिहास हेरुभयो भने युद्धपछि शान्तिको खोजीमा निस्कनुभएका सम्राट अशोक युद्ध छोडेर बुद्धको शरणमा जानुभएको थियो । त्यो एउटा स्वर्णिम पृष्ठ लेखियो ।

म उहाँहरू, सबैलाई बधाई दिन चाहन्छु, जसले ‘बुलेट’ को बाटो छोडेर ‘ब्यालेट’ को बाटोमा जाने संकल्प गर्नुभयो, नेपालको धर्तीमा पनि । म उहाँहरू सबैलाई अभिनन्दन गर्नु, युद्धबाट बुद्ध यात्रामा जानुभयो । यो सदनले बुद्धतर्फ यात्रालाई अनुमोदन गर्नु । संविधानमा निर्माण गरेपछि मलाई विश्वास छ, शान्ति प्रक्रियाको गर्वबाट यस्तो उत्कृष्ट संविधान जन्मिनेछ, जसले कोटीकोटी जनको आशा आकांक्षा पूरा गर्नेछ । तर योभन्दा पनि अघि, दुनियाँका विभिन्न भूभागमा सानातिना कैयौं गुट जन्मिएका छन्, जसलाई हिसामै विश्वास छ । सशस्त्रकै माध्यमबाट सुखप्राप्त गर्न सकिन्छ भन्ने लाग्छ । विश्वसामु नेपाल यस्तो देश बन्नेछ, जसले संविधान लिएर आउनेछ, उसले दुनियाँलाई विश्वास दिलाउनेछ, शस्त्रलाई छोडेर शास्त्रको सहायताले पनि जीवनलाई बदल्न सकिनेछ । यो उत्कृष्ट काम तपाईंहरू गर्दै हुनुहुन्छ । हिसामा विश्वास गर्ने दुनियाँका मूर्खहरूलाई नेपालको सन्देश जान्छ कि, बम बन्दुक, पेस्तोलबाट भलाइ हुँदैन । संविधानको सीमामा लोकतान्त्रिक प्रक्रियाद्वारा इच्छित परिणामलाई प्राप्त गर्न सकिन्छ । यस्तो उत्कृष्ट काम तपाईंहरूले सुरु गर्नुभएको छ । जुन व्यक्तिले यो काममा हिस्सेदारी गर्नुभएको छ, जसले कुनै समय शस्त्र भरोसा गर्नुभएको छ, जसले युद्ध छोडेर बुद्धको बाटोमा जाने अपनाउनुभएकोछ । यस्तो पवित्र काम तपाईंहरूका माध्यमबाट हुँदैछ, संविधानसभाको माध्यमबाट

- संविधानको सीमामा लोकतान्त्रिक प्रक्रियाद्वारा इच्छित परिणामलाई प्राप्त गर्न सकिन्छ । यस्तो उत्कृष्ट काम तपाईंहरूले सुरु गर्नुभएको छ । जुन व्यक्तिले यो काममा हिसेदारी गर्नुभएको छ, जसले कुनै समय शस्त्र भरोसा गर्नुभएको छ, जसले युद्ध छोडेर बुद्धको बाटोमा जाने अपनाउनुभएकोछ ।

हुँदैछ । यसले विश्वका हिसामा विश्वास गर्ने व्यक्तिहरूलाई पुनर्विचार गर्न बाध्य बनाउनेछ । तपाईंको प्रयास सफल भएमा विश्वको हिसाको मुक्तिको नयाँ आधार यो बुद्धको भूमिबाट मिलेछ । मलाई यस्तो लागिरहेको छ । त्यसेले यो सामर्थ्यको रूपमा मैले यो संविधानसभालाई देखिरहेको छु ।

नेपाल एक सार्वभौम राष्ट्र हो । नेपाल सार्वभौम राष्ट्र हिमालको जति नै उचाइ प्राप्त गरोस् र पूरा विश्व नेपाल देखेर गौरवाचित होस्, यस्तो नेपाल देख्ने हाम्रो इच्छा छ । हाम्रो (भारत) काम, तपाईंहरूको काममा दखल दिने होइन । भारतको काम, तपाईंहरू जे संकल्प गर्नुहुन्छ, जुन दिशा चुन्नुहुन्छ, त्यसमा हामी काम आउँछौ भने हामी सहयोग गर्न तयार छौ । तपाईंलाई दिशा दिने हाम्रो काम होइन । तपाईंहरूको लक्ष्यमा लैजानु हाम्रो काम होइन ।

यसका लागि, तपाईंहरूको छिमेकमा बसेर हाम्रो लोकतन्त्रको अनुभवका आधारमा, हामीलाई यो सुन्दर राम्रो लाग्छ कि, तपाईंहरू यो दिशामा जान लाग्नुभएको छ, यसमा आनन्द लाग्छ । संविधान यस्तो होस्, जो सर्वसमावेशी होस्, हर नेपाली नागरिकको, जो पनि गरिब होस् या धनी, पढालेखा हुन् वा अनपढ, गाउँका हुन् वा सरहका, पहाडका हुन् वा तराई, कुनै ठाउँका हुन् । हरेक नेपालीलाई संविधान आउँदा यस्तो लागेस् कि यो यस्तो पुण्यको गुच्छ हो जसमा मेरो पनि फूलको बास्ना छ । यो काम तपाईंहरू गर्न गाइरहनुभएको छ । संविधान यस्तो होस् जुन 'सर्वजन हिताय' होस्, 'सर्वजन सुखाय' होस् । कुनै एउटाको भलाइ गर्न खालको होइन, संविधान सामान्य मानिसका आशा आकांक्षा पूर्ति गर्न खालको हुनुपर्छ । संविधानले जोड्छ, तोड्दैन । संविधान विवादलाई संवादमा लैजाने सबल माध्यम बन्छ र यसका लागि चाहे पहाड होस् वा तराई संविधानले जोड्ने काम गरोस् । अरु पनि धेरै ताकत दिओस् । त्यो दिशामा सिद्धि प्राप्त गर्नुहोनेछ भन्ने मेरो विश्वास छ । संविधान वर्तमानको बोधसँग दबेको हुनु हुँदैन । ऋषिमनको मेरो तात्पर्य यही हो, जसले वर्तमानको मुक्तिको अनुभूति गर्छ र जो आगामी भविष्यलाई गहिराइसँग हेर्न सकोस् त्यो नै ऋषिमन हुन्छ । संविधान निर्माण आउने सन्ततिका लागि

हो, त्यही सोच हुनुपर्छ । संविधानमा हजारौं चिज राम्रो हुन्छ । तर एक कमा र एक फुलस्टप यस्तो आयो कि वर्तमानलाई बुझन सकेन, यत्तिकै लेखियो तर ५० वा सय वर्षपछि कमा र फुलस्टपमा आएको चिज विषवृक्ष नबनोस् । नेपालको सपनालाई पूरा गर्न अवरोध नगरोस् । यो सपना संविधानसभाले पूरा गर्ने विश्वास छ । तपाईंहरूले सुरु गर्नुभएको काम आफैलाई तय गर्ने काम हो । शस्त्रलाई छोडेर शास्त्र स्थिकार्नु नै त बुद्धभूमिको सन्देश हो । बहुत राम्रो काम तपाईंहरूले तय गर्नु भएको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र आज उपलब्ध व्यवस्थामा उत्तम बाटो तपाईंहरूले छान्नुभएको छ, भारत सधै तपाईंको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको कल्पनालाई आदर र स्वागत गर्छ ।

नेपाल र भारतको सम्बन्ध यस्तो छ, अलिकति हावा यताउता भए चिसो हामीलाई पनि हुन्छ । सूर्य यहाँ गड्यो भने गर्मी हामीलाई पनि महसुस हुन्छ, यस्तो अटूट, नाता छ । यदि तपाईंहरू आरामसँग सुल्न सक्नुहुन्न भने हिन्दुस्तान पनि सुल्न सक्दैन । नेपालको कोही व्यक्ति भोकै छ भने भारतले कसरी आनन्द लिन सक्छ? हिजो कोसीको घटना भयो, समाचार आयो । मेरा पुरै सरकार र त्यस्तै यहाँको विकास निर्माणका लागि भारत तपाईंको इच्छाआकांक्षा पूरा गर्न प्रतिबद्ध छ । नेपालमा जिन्मिएका बुद्धले मनको अङ्घ्यारोलाई हटाएका थिए, विचारको प्रकाश ल्याएका थिए । नेपाल पानीका लागि यति धनी छ, बिजुलीका माध्यमबाट भारतको अङ्घ्यारोलाई हटाउन सक्छ । हामी बिजुली सिरैत्मा चाहन्नौ, किन्तु चाहन्छौ । पानी पनि सिरैत्मा लिन चाहन्नौ । पानी र जवानी कहिल्यै पनि पहाडको उपयोग (काम) मा आउँदैन । पानी पहाडमा बसिरहन सक्दैन, बगिहाल्छ । त्यस्तै जवानी पनि अलिकति हुर्क्ने बित्तिकै रोकिन्न । रोजीरोटी र कमाइका लागि कही न कही निस्कन्छ । यो कुनै युगमा भनिएको भनाइ होला, यसलाई बदल्नु आवश्यक छ । पानी पहाडमा कसरी काममा ल्याउन सकिन्छ र जवानीबाट पहाडमा कसरी रोनक दिन सकिन्छ, त्यतातिर ध्यान दिनु जरूरी छ । नयाँ दिशा बदल्नु आवश्यक छ । त्यो विकास मार्ग हो ।

भारत युवा देश हो । नेपाल पनि युवा देश । यहाँ कैयौं युवा छन् । युवालाई अवसर दिने हो भने उनीहरूले देश बदल्न सक्नेछन् । त्यो कसरी सम्भव छ? प्राकृतिक स्रोतसाधनको समुचित उपयोग गर्दै अधि बढेनौ भने मुलुक कसरी अधि बढ्छ? भारत त्यसका लागि काँधमा काँध मिलाएर अधि बढ्न चाहन्छ । निर्णय तपाईंहरू गर्नुस्, नेतृत्वको परिचय दिनुस् । हिन्दुस्तानलाई बिजुली बेचेर नेपाल समृद्ध मुलुक दर्ज हुन सक्छ । त्यो तागत तपाईंहरूसँग छ । हामी तपाईंहरूसँग जुट्न तयार छौं । युग बदलिएको छ । त्यो काम हामी पूरा गर्नेछौं । शिक्षाका क्षेत्रमा युवालाई भारतले छात्रवृत्ति दिएको छ । त्यो छात्रवृत्ति म बढोत्री गर्न चाहन्छु । अधिक युवाले अवसर पाऊन् । आजै घोषणा गर्न चाहन्छु, त्यसको फाइदा लिनुस् ।

यो त्यस्तो पवित्र भूमि हो, जहाँ हनुमानजी बुटी लिन आएका थिए, त्यसबाट लक्ष्मणजी मूर्च्छित भएका थिए । आज विश्वमा 'होलिस्टिक हिल' भनेर चर्चा छ । बहुमूल्य जडिबुटी हिमालको गर्भमा थुप्रिएको छ । त्यसलाई हर्बल मेडिसिनमा उपयोग गर्ने हो भने नेपाल हर्बल मेडिसिन उत्पादनका हिसाबले विश्वमै अग्रणी किन बन्न सक्दैन? त्यसमा काँधमा काँध मिलाएर काम गर्न, भारत जुनसुकै सहयोग गर्न तयार छ । आगामी दिन विकासलाई कसरी अधि बढाउन सकिन्छ, हामीसँगै छौं । पर्यटनका हिसाबले पनि तपाईंहरूसँग धेरै सम्भावनाहरू छन्, एक सय २५ करोड जनसंख्या तपाईंहरूको छिमेकमा छ, जुन कुनै न कुनै बेला पशुपतिनाथमा आएर शिर भुकाउन चाहन्छन् । भगवान् बुद्धको सामुन्ने आएर शान्तिको सन्देश लिन चाहन्छन् । त्यो हिसाबले नेपाल पर्यटनका हिसाबले भारतभन्दा अग्रसर हुन सक्छ । पर्यटनले धेरैलाई रोजगार दिन सक्छ । यसले चना बेच्नेवाला, बदाम बेच्नेवाला, चिया बेच्नेवाला, अटो रिक्सा, ट्याक्सीवालाले कमाउँछ । चिया बेच्नेवालाको कुरा आउँदा मलाई आनन्द आउँछ ।

पर्यटन विकासको सम्भावना धेरै छ । हिमाल र नेपालमा पर्यटनका सम्भावना नै सम्भावना छन् । पहाड र हिमालमा रमाउन चाहने विश्वभरका मान्छेहरूलाई नेपालले त्यो खुसी र एड्भेन्चर दिन सक्छ । कति अवसर छन् कति!

मेरो मनमा आयो, नेपाललाई हिट गरौं । यस्तो शब्द प्रयोग गरे भने तपाईंहरूलाई नराप्रो पनि लाग्न सक्छ, यो को हो हिट गर्ने? तर मेरो 'हिट' को परिभाषा बेग्लै छ । 'हिट' अर्थात् एचआईटी । एच अर्थात् हाइवेज, आई अर्थात् आवेज तेस्रो टी अर्थात् ट्रान्सवेज । एकातिर नेपाललाई हाइवेज (राजमार्ग) आवश्यक छ । दोस्रो विश्वका सामुन्ने

- यस्तो पवित्र काम तपाईंहरूका माध्यमबाट हुँदैछ, संविधानसभाको माध्यमबाट हुँदैछ । यसले विश्वका हिंसामा विश्वास गर्ने व्यक्तिहरूलाई पुनर्विचार गर्न बाध्य बनाउनेछ । तपाईंको प्रयास सफल भएमा विश्वको हिंसाको मुक्तिको नयाँ आधार यो बुद्धको भूमिबाट मिल्नेछ ।

- शस्त्रलाई छोडेर शास्त्र स्विकार्नु नै त बुद्धभूमिको सन्देश हो । बहुत राम्रो काम तपाईंहरूले तय गर्नुभएको छ । संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र आज उपलब्ध व्यवस्थामा उत्तम बाटो तपाईंहरूले छान्नुभएको छ, भारत संघीय तपाईंको संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको कल्पनालाई आदर र स्वागत गर्न्छ ।

नेपाल डिजिटल बन्नु आवश्यक छ । विश्वका सामुन्ने जोडिने आवश्यक छ । तेस्रो, ट्रान्सवेज । ट्रान्समिसन लाइन । आज भारतले दिएको भन्दा दोब्बर बिजुली दिन चाहन्छु । त्यसका लागि जति छिटो ट्रान्समिसन लाइन विस्तार हुन्छ, त्यति नै छिटो अङ्ध्यारो हट्छ । अहिले हामी नेपालको अङ्ध्यारो हटाउने छौं, दशकपछि भारतको अङ्ध्यारो नेपालले हटाउनेछ, यो हाम्रो सम्बन्ध हो । यो 'हित' म गर्न चाहन्छु, त्यसमा मलाई पूर्ण विश्वास छ ।

म जतिसकदो चाँडो नेपाललाई आफ्नो सामु बोलाउन चाहन्छु । तर कसरी? आफै सर्दै जाने विज्ञानको त विकास भएको छैन, तर महाकालीमा पुल बने मेरो तपाईंको दूरी खत्तम हुनेछ । महाकाली नदीमा पुल बने हाम्रो दूरी समाप्त हुनेछ । हाम्रा लागि बोर्डर ब्यारिएर हुन सक्दैन । बोर्डर पुल बन्नु आवश्यक छ । भारत र नेपालको सीमा यस किसिमले 'भाईब्रेन्ट' होस् कि लेनदेन कायम भइरहोस् ताकि तपाईंको पनि विकास होस्, भारतको पनि ।

योजना आयोगमा प्रधानमन्त्रीज्यूलाई भनिरहेको थिएँ, हिमालयबाट उपयोग गरौं । हिमालय क्षेत्रमा भएको यति धेरै प्राकृतिक सम्पदाको उपयोग हुनु आवश्यक छ । त्यसबाटे हामीले केही काम पनि सुरु गरेका छौं । बजेटमा पनि त्यो कुरा समेटिएको छ । नेपाल पनि अधि बढोस् । मिलेर काम गरौं । हिमालयको शक्ति मानवहितमा कसरी काममा आउँछ, त्यसको सामर्थ्य पहिचान गरौं । मानवजातको कल्याणमा अधि बढौं । त्यसमा हामी काम गर्न सक्छौं ।

कहिलेकाही म हैरान हुन्छु । अमेरिका फोन गर्नुपन्यो भने सस्तोमा हुन्छ । तर नेपाल फोन गर्नुपन्यो भने महँगो पर्न जान्छ, यस्तो किन भयो? मैले बुझ्न सकेको छैन । लाखौ नेपाली भारतमा छन्, फोनमा आफन्तसँग कुरा गर्न

- नेपालमा जिन्मिएका बुद्धले मनको अँध्यारोलाई हटाएका थिए, विचारको प्रकाश ल्याएका थिए ।

- एक सय २५ करोड जनसंख्या तपाईंहरूको छिमेकमा छ, जुन कुनै न कुनै बेला पशुपतिनाथमा आएर शिर भुकाउन चाहन्छन् । भगवान् बुद्धको सामुन्ने आएर शान्तिको सन्देश लिन चाहन्छन् । केही महिनामै आउनेछु र त्यतिबेला राजा जनकको भूमि र भगवान् बुद्धको भूमिमा दर्शन गर्न जानेछु ।

खोज्छन् तर नमस्ते भनेर फोन राखिदिन्छन् त्यो अवस्था परिवर्तन गर्न चाहन्छु । दुबै देशमा सर्भिस प्रोभाइरसँग मिलेर यो अवस्था फेर्नुपर्छ । तपाईं पनि कुरा गर्नुस्, हामी पनि गर्छौं । यस्तो कनेकिटभिटीको काम छैन । एकदम आरामसँग कम खर्चमा कुरा होस् । त्यसैबाट त सम्बन्ध बन्छ । त्यसलाई बढावा दिन चाहन्छ म ।

तपाईंहरूलाई थाहै छ, मेरो शपथ समारोहमा सबै सार्क मुलुकका प्रमुखहरूलाई बोलाएको थिएँ, छोटो समयमै पनि प्रधानमन्त्रीज्यु पनि सहभागी हुनुभएको थियो, त्यसमा म आभारी छु । सार्क देश मिलेर गरिबीविरुद्ध लड्न सक्छौं । हामी सबै एकअर्कालाई सहयोग गर्दै अधि बढौं । छिमेकको विकासमा म मदत गर्छु । भारतको दायित्व छ, उपकार होइन, त्यो दायित्व हो । छिमेकी सबै साथीभाई हुन् । उनीहरूको विकास यात्रामा हाम्रो सहयोग हुन्छ । स्पेस टेक्नोलोजी को लाभ सबै सार्क देशले पाउनुपर्छ भनेर घोषणा गरेको छु । त्यसैले भारतका तर्फबाट 'सार्क स्याटलाइट लच' घोषणा गरिनेछ । त्यबाट शिक्षा लगायतमा लाभ होस् सार्क मुलुकलाई आगामी दिनमा पकै पनि लाभ मिलेछ ।

हामी यति नजिक छौं, बीचमा दुरी छैन तर पनि आउन सत्र वर्ष लागेछ, यो यथार्थ हो । अब यस्तो नहुने म प्रतिबद्धता जनाउँछ । केही महिनामै आउनेछु र त्यतिबेला राजा जनकको भूमि र भगवान् बुद्धको भूमिमा दर्शन गर्न जानेछु ।

यो खुशीको कुरा हो कि, पन्द्रेश्वर परियोजना कति वर्षदेखि नै तय भयो । कति रकम लागत भयो । अहिले दुबैतिर प्राधिकरण बनेको छ । एक वर्षभित्र ५ हजार ६०० मेगावाट परियोजना निर्माण हुनेछ । नेपालका लागि यो ठूलो सेवा हुनेछ । अहिले भएको भन्दा पाँच गुणा बढी बिजुली नेपालले पाउनेछ । विकासको नयाँ उचाइ पाउनेछ । त्यसका लागि भारत 'प्रो एकिट्भ' छ । र, काम गर्न तयार छ । यसमा पूर्ण विश्वास दिलाउन चाहन्छु ।

हर्बल मेडिसिन मैले पहिल्यै पनि भन्ने । यो ठूलो क्षेत्र हो । विश्वमै ठूलो बजार छ यसको । रूपैयाँमा बिक्ने सामान अर्गानिक भए डलरमा बिक्न थाल्छ । नेपाल त्यस्तो भूमि हो, त्यो नेपालमै सम्भव छ । भारतको सिक्किमले आफूलाई अर्गानिक स्टेट बनाएको छ । बजार तयार छ । नेपाल त्यस दिशामा जान चाहे मदत गर्न हामी तयार छौं । त्यसेगरी भारतमा सोइल हिल कार्ड सुरु भएको छ । जमिनको अवस्थाअनुसार कस्तो औषधि प्रयोग गर्ने, नगर्ने, कस्तो बिउ रोप्ने नरोप्ने, विशेषता के छ, कुन बाली रोप्ने त्यसको पहिचान गरी वैज्ञानिक ढङ्गले कृषिको विकास भइरहेको छ । यदि नेपालले चाहन्छ भने सोइल हिल कार्डमा पनि हामी सघाउन तयार छौं । कृषि आधुनिक होस्, वैज्ञानिक होस् । आगामी दिनमा तपाईंहरूले सोच्नुहुनेछ भन्ने विश्वास छ ।

आज म तपाईंहरूसामु यो पनि घोषणा गर्न चाहन्छु भारतले नेपाललाई ९० हजार करोड नेपाली रूपैयाँ सहयोग गर्न निर्णय भएको छ । यो नेपालको प्राथमिकतामा प्रयोग होस् भन्ने चाहन्छु । यसलाई हाइझो, पूर्वाधार विकास र मानवहितमा प्रयोग गर्नुस् । यो पहिले दिएको रकमभन्दा अलग्गै हो ।

फेरि एकपटक स्वागतसम्मान गरेकामा तपाईंहरूप्रति आभारी छु । दुनियाँको नजर तपाईंहरूतर्फ छ । तपाईंहरूतिर आशा र भरोसाका हिसावले हेरिएको छ । तपाईंहरू सफल हुनुभयो भने विश्वलाई फर्किने अवसर र मौका मिल्नेछ । सशस्त्रको बाटो छोड्ने अवसर र प्रेरणा मिल्नेछ । लोकतान्त्रिक व्यवस्थाबाट पनि जनमनको आशा र आकांक्षा पूर्ति गर्ने नयाँ बाटो जमिनेछ । संविधानको त्यो कामलाई त्यही रूपमा हेर्नुहोला । एक सय वर्षपछि नेपाल कस्तो हुने, जनता कस्तो हुने, नेपाललाई के प्राप्त हुन्छ भन्ने निर्णय तपाईंहरू गर्दै हुनुहुन्छ । त्यो निर्णयमा सफल भए बुद्धको भूमिमा विचारको कमी छैन, संकल्प शक्तिको कमी हुनेछैन । नयाँ इतिहास रचिन गइरहेको छ । मलाई पूर्ण विश्वास छ । सबैलाई भन्न चाहन्छु भारत-नेपाल अमर रहोस् । भारत नेपाल मैत्री युगौसम्य यस्तै सम्बन्ध रहोस् । सार्वभौम राष्ट्र नेपाल हिमालभन्दा पनि नयाँ उचाइमा पुगोस्, शुभकामना ।

(२०७१ श्रावण १८ गते भारतीय प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदीले नेपालको संविधान सभा भवनमा गर्नुभएको संबोधनको अनुवादित र सम्पादित सामग्रीलाई आनन्द भूमिका पाठकहरूलाई समेत पठनीय एवं संग्रहनीय दृष्टिकोणसहित प्रकाशित गरिएको हो- सम्पादक । श्रोत -कान्तिपुर राष्ट्रिय दैनिक ।)

डा. भगवानदास मानन्धर

बुद्धिक्षामा रोगको कारण, निवारण र अक्षयकरण

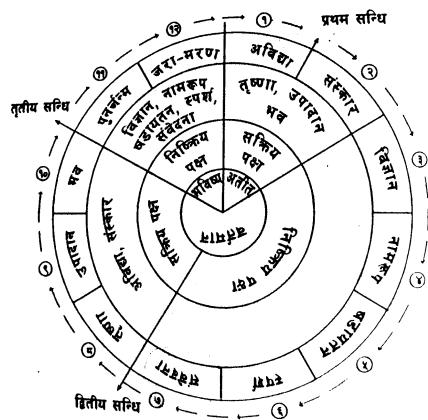
मनको विकार नै भौतिक तथा मानसिक रोगको मूल कारण हो । रोगका कारण मानिस दुःखी हुन्छन् । दुखाई, पीडाका कारण जीवनमा नैराश्यता छाई दुःखदायी जीवन यापन एक रोगी व्यक्ति भई गुजार्नु पर्ने हुन्छ । रोगको क्षेत्र भनेको हाम्रो शरीर हो । रोग शरीरका अङ्गप्रत्यङ्गहरूमा लाग्दछन् । अङ्गप्रत्यङ्गहरूमा रोग लाग्नु भनेको ती अवयवहरू कमजोर हुनु, विप्रिनु, पाक्नु, सख्नु, कुहिनु आदि हुन् । यसैलाई वैज्ञानिक नामाकरण अनुसार डाइबेटिज, अस्टोपोरोसिस, क्यानसर आदि भनिन्छ । रोग प्रक्षिप्त हुने स्थान भनेको शरीर नै हो । यसकारण रोग-अङ्गप्रत्यङ्गहरू-शरीर एकआपसमा सम्बन्धित हुन् ।

मानिसमा रोगको मुख्यकारण नै चिन्ता नै हो भनी प्रमाणिकरण भइसकेको छ ।^१ बुद्ध, भगवान् सिद्धार्थ गौतमको दुःखचक्र प्रवर्तन र धर्मचक्र प्रवर्तनलाई नियालेर हेर्ने हो भने सम्पूर्ण रोगको कारण र निवारण प्रष्ट हुन्छ । बुद्धशिक्षाअनुरूप तयार पारिएको जीवन-चक्रको रेखांकण” यसै लेखमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

छोटकरीमा, जन्मपाछि पञ्चस्कन्ध (नामरूप=वित्तरूप) को शरीर प्राप्त हुन्छ । चिन्ता, चित्त/मनसँग सम्बन्ध राख्दछ । रूपस्कन्ध, शरीरभित्र चारमहाभूत माटो, पानी, अग्नि र वायु समाहित भएका हुन्छन् । शरीर (इन्द्रिय) मा प्रियअप्रिय संवेदनाका आधारमा रागद्वेषको प्रतिक्रियाका कारण तृष्णा जाग्दछ ।² यही तृष्णाका कारण शरीरमा रोग लाग्दछ । अथवा भनौं दःखका कारण रोग हुने गर्दछ ।

तुष्णाका उदाहरण, मीठो खाने कुरा देख्यो खुब पेटभरी खाने गर्दा पेटको समस्या, मोटो हुने, कमरको समस्या, ग्यास्ट्रिक आदि हुन्छ । जसरी हुन्छ घर बनाउनु छ, गाडी चढ्नु छ भनी तिब्र ईच्छा राखी काम गर्दा विन्ता, लोभ, मोह, शरीरमा धपेतका कारण टाउको दुख्ने, कमर दुख्ने, मन शान्त नहुने, निन्द्रा नलाग्ने आदि हुन्छ । कसैप्रति अति दाह गर्दा, क्रोध गर्दा मन बशमा राख्न नसक्ने, भुठो बोल्ने, ल्लडप्रेशर, मुट्रको रोग, क्ललतमा लाग्ने आदि स्वास्थ्य

समयमैं सावधान हुन संकेतस्वरूप शरीरद्वारा
हत्केला र पैतालामा दिएको ईगितलाई बेवास्ता गरी स्वास्थ्य
समस्या समाधान नगर्दा रोगी बन्ने अथवा विर्घकालीन रोग
हुनगाई समस्या बलिभन सकदछ । हात र खुटामा थिच्छा
जहाँ दुख्छ त्यहीं होशियारपूर्वक सहनसक्ने गरी
थिच्छा/सुमसुम्याउँदा रोगको निवारण गर्न सकिन्छ ।
यसरी दुखेको ठाउँमा थिची, दबाएर गरिने उपचारलाई
अकुप्रेशर भनिन्छ अथवा नेपाली भाषामा दबाब चिकित्सा
भन्न सकिन्छ । मानव शरीरमा दुखाईको बोध हुनु नै
रोगको लक्षण र सुखावत हुनु हो ।

समस्याहरु देखिन्छन् । तृष्णा- दुःखसमुदयको एक कण सरहमात्र हो । रोग संग्रहका लागि भने तृष्णा प्रमुख कारण हो । किनकी तृष्णाको कारण चिन्ता हन्छ ।

जसरी एक रुखका हाँगाहरूमा फलहरू फल्दछन् त्यसैगरी मानिसका हात र खुट्टा "व्यक्ति"को फल दिने क्षेत्रहरू हुन् । अथवा भन्नौ हाम्रो जीवनको कार्मिक भोग अनुसार शरीरमा परिवर्तन भएका र त्यसका प्रत्यक्ष परिणामस्वरूप राम्रो-नराम्रो घटना, समस्या, रोग, विकारआदि हात र खट्टामा देखा

पर्दछन् । फललाई समयमै टिपेमा भलो हुन्छ । फल टिपेन भर्ज, कुहिन्छ । त्यसैगरी समयमै सावधान हुन संकेतस्वरूप शरीरद्वारा हत्केला र पैतालामा दिएको ईगितलाई बेवास्ता गरी स्वास्थ्य समस्या समाधान नगर्दा रोगी बन्ने अथवा दिघकालीन रोग हुनगई समस्या बल्किन सकदछ । हात र खुट्टामा थिच्दा जहाँ दुख्छ त्यहीं होशियारपूर्वक सहनसक्ने गरी थिच्दा/सुमसुम्याउँदा रोगको निवारण गर्न सकिन्छ । यसरी दुखेको ठाउँमा थिची, दबाएर गरिने उपचारलाई अकुप्रेशर भनिन्छ अथवा नेपाली भाषामा दबाब चिकित्सा भन्न सकिन्छ । मानव शरीरमा दुखाईको बोध हुनु नै रोगको लक्षण र सुरुवात हुनु हो ।

दुःखार्थसत्य हो ३ दुःख-चक्र प्रवर्तन अनुसार संवेदनाका आधारमा शरीरमा रागद्वेषको प्रतिक्रियाका कारण तृष्णा अथवा “रोग” लागदछ । तृष्णाको प्रकार अनुसार रोग सम्बन्धित अङ्गप्रत्यङ्गमा लागदछ । सोही अङ्गप्रत्यङ्गसंग सम्बन्धित हत्केला र पैतालामा दुखेका विन्दुलाई प्रतिविष्वित केन्द्र भनिन्छ । यी विन्दुमा अकुप्रेशर र्गदा सो अङ्गबाट पैदा भएको तरङ्ग अङ्गप्रत्यङ्गमा पुगी शरीरको रोग निको हुन्छ । यही उत्पन्न तरङ्गले क्युटेनो विसरल रिफ्लेक्स सिद्धान्त र बांगहाँस कॉर्पसल सिद्धान्तलाई समर्थन गर्दछ ४ अथवा शरीरमा एक्युप्रेशरद्वारा कृतिम संवेदन सृजना गरिएको हुन्छ, जसले रोग निदान गर्न सकदछ । रोगदुखाई दुःख तर एक्युदुखाई सुखमा परिणत हुनेछ ।

अन्तमा प्रकृतिको नियम नै धर्म हो ५ हामीले

पञ्चशीललाई पालन गरी जीवनयापन गरेमा अनेक शारीरिक र मानसिक रोगचिन्ताबाट मुक्त भई अनेक रोगको रोकथाम र निवारण स्वतः हुनेछ ।

पाद टिप्पणी :

^१ आचार्य बालकृष्ण, “समस्त रोगों के मूल मैं तनाव”, विज्ञान की कस्टौटी पर योग, दिव्य प्रकाशन, दिव्य योग मन्दिर द्रष्ट, पंतजलि योगपीठ, हरिद्वार, २००७, पृ. १६२-१७४ ।

^२ दोलेन्द्ररत्न शाक्य, धर्मको धर्म बुद्ध-शिक्षामा आधारित (लेख-संग्रह), प्रकाशिका-सरस्वती श्रेष्ठ, भटापोल, ललितपुर, बुसं २५५१ (वि.सं २०६४), पृ. ३९-७७ ।

^३ डा. आर.के शर्मा, “एक्युप्रेशरका इतिहास”, आरोग्य अंक १५९२, ७५ वें वर्षको कल्याण-विशेषांकका संवर्धित संस्करण, गीताप्रेशर गोरखपुर, २००१, पृ. २५४-२५९ ।

^४ बुद्धवचन, चतुरार्थसत्य ।

^५ कल्याणमित्र श्री सत्यनारायण गोयन्का (अनुवादिका-सुश्री नानीमैया मानन्धर), धर्म: जीवन जिउने कला, नेपाल विपश्यना केन्द्र, धर्मशृङ्ग, काठमाण्डौ, बुसं २५४९ (ई.सं २००५), पृ. १ ।

^६ कोण्डन्य, बुद्धशिक्षा र शान्तिपाठ, प्रकाशक-रूद्र बहादुर खड्गी, बन्जाहिटी, काठमाण्डौ, बुसं. २५५४ (वि.सं २०६७), पृ. १२० ।

नोट: लेखक मैत्रेय एक्युप्रेशर प्राकृतिक उपचार तथा तालिम केन्द्र बालाजुका विषेशज्ञ हुन् ।

**पापको फल भोग्नु नपरेसम्म मूर्खले आफूले गरेको खराब कामलाई महजस्तो ठान्दछ ।
तर पापको फल भोग्नुपर्दा दुःखित हुन्छ । - धम्मपद, ६९**

**बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।
सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।**

सुनौलो कीर्तिपुर ब्यत तथा ऋष्ण सहकारी संस्था लि.

नगाउँ दोबाटो, नयाँ बजार, कीर्तिपुर

के बुद्ध नवम अवतार नै हो त ?

॥ नागरेत

हिन्दू विद्वान, ब्राह्मण पण्डित र हिन्दू नेवारहरूले धार्मिक कार्यक्रमहरूमा गौतम बुद्धलाई 'हामीले नवम अवतारको रूपमा मान्ने गर्दछौं' भनेर मन्त्रव्य व्यक्त गरेका थेरै पटक सुनेको छु । यो पंक्तिकारलाई लाग्यो- "के भगवान् बुद्ध सँचिकै विष्णु देवताको नवम अवतार नै हो त?"

सनातन हिन्दू धर्मावलम्बी र केही बौद्धहरूले पनि भगवान् गौतम बुद्धलाई भगवान् विष्णुको नवम अवतारको रूपमा मान्दछन्, पूजा श्रद्धा गर्दछन् । पूजा योग्यलाई श्रद्धापूर्वक पूजा गर्नु कुशल नै हो । हिन्दूहरूले ब्रह्मा विष्णु महेश्वर त्रिमूर्ति देवताहरूलाई मुख्य देवताको रूपमा मान्दछन् । त्रिदेवलाई सृष्टिकर्ता, पालक र अमङ्गल संहारकको रूपमा मान्दछन् । वैष्णवहरूले विष्णुलाई सबभन्दा माथि सर्वोच्च आराध्य देवताको रूपमा मान्दछन् । विष्णुको उपासना र आराधनाबाट नै मोक्ष प्राप्त हुन्छन् भन्ने उनीहरूको विश्वास छ । ईपू छैठौं र पाँचौं शताब्दीमा यिनीहरू भक्ति मार्गलाई नै मुख्य ठानी, यसैमा लागेको देखिन्छ । ईपू दोस्रो शताब्दीदेखि वैष्णव धर्मको राम्रो विकास भयो ।

हिन्दू धार्मिक परम्परामा देवताहरूले आवश्यकता अनुसार अनेक रूप लिने गर्दछन् भन्ने स्विकारिएको छ ।

- बुद्धको प्रमुख शिक्षाहरूमा अनित्य, दुःख र अनात्मा पनि एक हो । यस संसारमा सबै कुरा अनित्य, क्षणभंगुर र नाशवान भएकोले दुःखमय छ । हामीमा अथवा ममा "म", "मेरो", "अहं" भन्ने केही छैन, त्यसैले बुद्धशिक्षा अनात्मवादी हो । जबकि हिन्दूदर्शन आत्मवादी हो, जुन आत्मालाई हिन्दूहरूले सत्य, शाश्वत, नित्य, अविनाशी भनेर मान्दछन् । यसरी आत्मवादी हिन्दू वैष्णववादीहरूले अनात्मवादी गौतम बुद्धलाई विष्णु देवताको नवम अवतार भनी कसरी स्विकारे, अद्भूत एवं रहस्यमय लाग्दछ ।

गीतामा जब संसारमा अधर्मले भरिन्छ र अत्याचार बढ्दछ, भगवान्को अनेक रूपमा पृथ्वीमा आगमन हुन्छ । फलस्वरूप अन्याय, अत्याचारको अन्त भई न्याय र सत्यको पुनर्स्थापन हुन्छ भनिएको छ ।

देवता विष्णुले पनि आवश्यकता अनुसार १० अवतार लिने गरेको छ । मत्स्य पुराण, वराह पुराण र वराह पुराणमा पनि निम्न १० अवतारहरूको उल्लेख गरेका छन् -मत्स्य, कूर्म, वराह, नृसिंह, वामन, परशुराम, राम, कृष्ण, बुद्ध र कल्पि । विशेष नवम अवतारको

पापको फल भोग्नु नपरेसम्म मूर्खले आफूले गरेको खराब कामलाई महजस्तो ठान्दछ । तर पापको फल भोग्नुपर्दा दुःखित हुन्छ ।

- धम्मपद

मिलन बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था लिमिटेड

हवनाछौं, पाको, न्यूरोड, काठमाडौं ।

फोन: ४२३१०३६, ४२२२०६५, फ्याक्स : ४२९६९६७

રૂપમા ભગવાન् બુદ્ધલાઈ સ્વિકાર ગરિએકો છ । અવતાર ભન્નાલે -“અવતરિત હુનુ વા તલ ખર્નુ હો” કુનૈ ખાસ ઉદેશ્ય રાખેર પૃથ્વીમા અવતરિત હુનુલાઈ ને અવતાર લિનુ ભનિએકો છ ।

અબ ભગવાન् બુદ્ધ બારે કેહી જાનો । સિદ્ધાર્થ કુમાર, નેપાલકો લુણ્ણિનીમા ૨૬૩૭ વર્ષઅધિ જન્મનુભએકો થિયો । જ્ઞાન વૈરાગ લિએર મનુષ્ય જીવનમા દુઃખબાટ મુક્તિ પાઉને આધ્યાત્મિક જ્ઞાનકો ખોજમા ગૃહ ત્યાગી હિંનુભયો । અન્તમા, બુદ્ધગ્યામા ધ્યાન તપસ્યા ગરી મનકા સંબે કલેશહરૂ નિર્મૂલ ગરી, દુઃખબાટ મુક્તિ પાઉને સર્વોત્તમ પ્રજ્ઞા જ્ઞાન, બુદ્ધત્વ જ્ઞાન પ્રાપ્ત ગરી તથાગત સમ્યક્ સમ્બુદ્ધ હુનુભયો । ઉહું અરહત હુનુભયો । અબ ફેરિ બારમ્બાર જન્મ લિનુ નપર્ને, સમ્પૂર્ણ દુઃખબાટ મુક્ત હુનુભઈ, નિર્વાણ હુનુભયો । અર્થાત્ તૃણા રહ્યાસમ્ પુનર્જન્મ ભઇ રાખ્યાછ, તૃણાલાઈ “વાન” ભનિન્છ । તૃણા વા વાન અલગ ભણપણી નિર્વાણ હુંછ, અર્થાત્ પુનર્જન્મ હુંદૈન ।

અબ વિવેચના ગરૌ ગૌતમ બુદ્ધ નવમ અવતાર હુન સકદાછ કિ સક્રદૈન બુંદાગત સ્થપમા ।

૧. ગૌતમ બુદ્ધ નિર્વાણમા પુગિસકેકોલે અબ અવતારકો રૂપમા પુનઃ પૃથ્વીમા જન્મ લિએર આઉને સંભવ ને છૈન । હિન્દૂ ધર્મઅનુસાર મોક્ષમા પુણુ ભનેકો, મનુષ્ય લોકબાટ સ્વર્ગલોકમા દેવીદેવતા આદિ ભએર જન્મલિને ભએકોલે, પુણ્ય સકિએપણી પુનઃ મનુષ્ય લોકમા આઉનસકને અવરસ્થામા માત્ર અવતાર સંભવ છ । યસરી નિર્વાણ ર મોક્ષમા ભિન્નતા છ ।

૨. ગૌતમા બુદ્ધકો પ્રમુખ શિક્ષાહરૂમા અનિત્ય, દુઃખ ર અનાત્મા પનિ એક હો । યસ સંસારમા સંબે કુરા અનિત્ય, ક્ષણભંગુર ર નાશવાન ભએકોલે દુઃખમય છ । હામીમા અથવા મમા “મ”, “મેરો”, “અહું” ભન્ને કેહી છૈન, ત્યસૈલે બુદ્ધશિક્ષા અનાત્મવાદી હો । જબકિ હિન્દૂર્દર્શન આત્મવાદી હો, જુન આત્માલાઈ હિન્દૂહરૂલે સત્ય, શાશ્વત, નિત્ય, અવિનાશી ભનેર માન્દછન । યસરી આત્મવાદી હિન્દૂ વૈષ્ણવવાદીહરૂલે અનાત્મવાદી ગૌતમ બુદ્ધલાઈ વિષ્ણુ દેવતાકો નવમ અવતાર ભની કસરી સ્વિકારે, અદ્ભૂત એવ રહસ્યમય લાગદછ ।
૩. ગૌતમ બુદ્ધ, મહાવીર જૈનકા અનુયાયીહરૂલે ત્યસબેલા ચલિરહેકો ધર્મકો નામમા ઢોઙ્ગ પ્રવૃત્તિ, યજા, બલિ ર રૂઢિવાદી ધારણાવિરુદ્ધ અભિયાન નૈ ચલાએકો દેખિન્છ । બુદ્ધકા શિક્ષાલે બુદ્ધધર્મ નિરન્તર વિકાસતિર લમ્બિકરહેકો ર અર્કાતર્ફ વૈદિક ધર્મ રૂઢિવાદીકો કારણલે લોપ હોલાજસ્તો ભએકો અવરસ્થામા કેહી નયાં મતહરૂ દેખાપરે, જસલે દુબૈમા સમન્વયાત્મક ભાવના સિર્જના ગર્ને પ્રયાસ ગરે । યસરી વૈષ્ણવ ધર્મકો રૂપમા પ્રાદુર્ભાવ ભયો । શાયદ યસૈકો પરિણામ શાતપથ બ્રાહ્મણલે કાલ્પનિક રૂપમા ૧૦ અવતારમા ગૌતમ બુદ્ધલાઈ નવમ અવતારકો રૂપમા સમાવેશ ગરી વ્યાખ્યા ગરે હોલાન ।

અન્તમા ઉપરોક્ત તથયહરૂકા આધારમા વિવેચના ગર્દા ભગવાન् ગૌતમ બુદ્ધલાઈ જો નિર્વાણમા પુગિસકેકો છ, વિષ્ણુકો અવતાર ભન્નુ બિલકુલ ગલત, તર્કહીન, કપોલકલ્પિત ર મિથ્યા સાવિત હુંછ ।

બુદ્ધકો જન્મભૂમિ રાષ્ટ્ર નેપાલમા સુર્વ-શાન્તિ ફેલિરહોસ् ।
સમ્પૂર્ણ નેપાલીહરૂમા ધાર્મિક ચેતના વિકાસ હોસ् ।

CANON Saving & Credit Co-Operative Ltd.
Swayambhu-15, Sanobharyang, Kathmandu

मनुष्य जीवन सार्थक गर्न आध्यात्म ज्ञान

लोकबहादुर शाक्य

सत्त्वहरूको अभिरुचि, भुकाव र विश्वास भिन्दाभिन्दै भएकाले सबै सत्त्वलाई सन्तुष्ट पार्न सकेका छैनन् । बाल-पृथकजनको लोकलाई सन्तोष पार्छु भन्ने जस्तो लोक चिन्ताबाट लाभ र प्रयोजन हुँदैन । जीव जन्मिदा पनि एकलै नै जन्मिन्छ र मर्दा पनि एकलै नै मर्छ । त्यो जन्ममरणको पीडा पनि केवल उसले मात्रै भोग्नुपर्छ र अरु कसैले पनि उक्त पीडाको भाग आफूले बोकिदिन सक्दैनन् । किनकि सबैले आ-आफूले गरेका कर्मको फल आ-आफैले भोग्नुपर्ने हुन्छ । जसरी बाटामा हिँड्ने बटुवाले बेलुकीपछ अस्थायी भएपनि बास बस्ने व्यवस्था गर्छ, त्यस्तै संसाररूपी बाटोमा हिँड्ने यात्रीले पनि जन्मरूपी बास ग्रहण गर्दछ । बटुवाका पनि बाटाका साथी हुन्छन् र सँगै बास बस्ने गरेपनि पछि फेरि आ-आफनो यात्रा अलग अगल नै गर्दछन्, त्यस्तै व्यक्तिगत कर्मअनुसार संसारमा यात्रा गर्ने प्राणीहरूको पनि जन्मरूपी आवासमा केही समयसम्म अन्य यात्री (नाता कुटुम्ब आदि) सँगसँगै बास बस्ने काम हुन्छ, तापनि पछि फेरि एकलाएकलै जानै पर्छ । त्यसकारण सम्बन्ध भनेको वास्तवमा सारभूत कुरा होइन ।

जब नरक, प्रेत आदिको दुःख याद आउँछ, तब त्यहाँको दुःखसँग बराबरी गर्ने न शस्त्रको दुःख छ, न विषको दुःख हुन्छ, न आगोको दुःख हुन्छ, न भीरबाट खसाउने दुःख हुन्छ, न शत्रुको दुःख हुन्छ । लोकमा दुःख दिन यिनै शस्त्र, विषय आदि कुराहरू नै प्रसिद्ध छन् । परन्तु दुःख दिने काममा 'काम' को बराबर त यी पनि हुँदैनन् किनभने यिनीहरूबाट हुने दुःख त निश्चित कालसम्म हुन्छ र ज्यादै भए मरणसम्म हुनसक्छ, त्यति मात्र हो । जबकि कामवासनाले त निकै लामो समयसम्म तीव्र नरक आदिका अति कष्टकर दुःख पैदा गर्छ ।

जसरी चन्दनलेप लगाएर विलासीहरूले शीतलताको आस्वाद लिन चाहन्छन् । त्यस्तो चन्दन बन-

- सर्वश्रेष्ठ प्राणी मनुष्य जीवन सफलपूर्वक निर्वाहको निमित्त भौतिक विकासको साथै आध्यात्मिक विकास पनि अनिवार्य छ । आध्यात्मिक विकासको क्रममा धर्मचित्त नभै हुँदैन । विश्वमा देखापरेका सबै धर्मको लक्ष्य भनेको कुशल मङ्गल सेवाको काम गर्ने, नैतिकवान, चरित्रवान भएर विवेकबुद्धि प्रयोग गरी राग-द्वेष-मोह-अहंकार ममकार निवारण गर्ने रहेको छ ।

- हिन्दूहरूले रिले अनसन स्थलमा हिन्दू राष्ट्र कायम गर्न सहमति न भएका तथा धर्मनिरपेक्ष राज्य मान्ने बौद्धहरूको धर्मगुरु बुद्धको तस्विर सजाइ रास्तु विलकुल नमिल्दो कुरा हो । यो त हस्तक्षेप भन्नुपन्यो । उक्त रिले अनसन स्थलमा बुद्धको तस्विर रास्ते कार्यको घोरविरोध गरिन्छ । त्यसैले सो ठाउँमा राखिछोडेको बुद्धको तस्विर तुरुन्त फिक्केर पछि पनि यस किसिमको कार्य नगर्न सचेत गर्दै अनुरोध गर्दछु ।

प्रदेशमा चन्द्रमाका शीतल किरणहरूले दिएका हुन्छन् । त्यस्ता शीतल स्थानहरूमा भएका रमणीय ठूला ठूला सेता महल समान विशाल चट्टानहरूमाथि घुम्ने त भाग्यशाली पुण्यात्माहरू मात्र हुन्छन् । ती पनि बनको मन्द मन्द हावाले कुनैपनि आवाज ननिकालै शरीरमा आनन्दको स्पर्शनुभूति दिई पंखा हस्केको हो कि जस्तो गरेर चड्क्रमण (टहल) गर्दछन् । परहितका निमित्त बोधिको चिन्तन पनि गरिरहन्छन् । त्यस्तो सौभाग्यमय फल कामविलासीहरूलाई पाउँदैनन् । ऐश्वर्य भोगको सुखभन्दा एकान्तवास (विवेक) को सुख धैरे विशिष्ट छ । स्वच्छन्दवारी भएर कतै घरवारप्रति आसक्ति नराखेर अनागारिक बनी कतै कसैप्रति पनि आवद्ध नभई स्वतन्त्रतापूर्वक बनमा विचरण गर्न व्यक्तिले जुन सन्तोषको सुख भोगिरहेको हुन्छ, त्यो त दुर्लभ हुन्छ किनकि उनी त धैरैतिर प्रतिवद्व र परतन्त्र छन् । यसरी

कायविवेक एवं चित्त विवेकका गुणको बारेमा जोडिदै सबै प्रकारको सुखभन्दा यसबाट प्राप्त हुने सुख धेरै नै उत्कृष्ट छ र सबै सुखको हेतु पनि यही हो ।

विभिन्न दृष्टिकोणबाट कायविवेक एवं चित्त विवेकका गुणहरूको चिन्तन मनन याने भावना राप्रोसँग गर्नाले वितर्कहरू शान्त भएपछि बोधिचित्तको भावना गर्न थाल्नुपर्छ, तबमात्र बोधिचित्त पनि उत्कर्षतामा पुग्छ । उता चित्त पनि कर्मण्य र मृदु हुन्छ र एकाग्रता पनि बढ्छ । त्यसको लागि अरु र आफूलाई समान ठान्सिक्नुपर्छ । नत्रभने अरुको हित गर्न र सुख दिनको लागि चित्त लागि पर्दैन । सर्वप्रथम आदरपूर्वक परात्म समताको भावना गर्नुपर्छ । सबै सत्त्वहरू सुख र दुःखको विषयमा समान किसिमका छन् । आफूले पनि यिनीहरूलाई आफूलाई जस्तै ठानेर रक्षा गर्नुपर्छ । किनकि यिनीहरूमा र आफूमा केही पनि फरक छैन । दुःखले यिनीहरूलाई जसरी पीडा दिन्छ, आफूलाई पनि त्यरी नै पीडा दिन्छ । जसरी आफूलाई दुःख मन पर्दैन । त्यस्तै यिनीहरूलाई पनि मनपर्दैन । त्यस्तै जसरी आफूलाई सुख प्रिय लाग्छ यिनीहरूलाई पनि त्यसरी नै प्रिय लाग्छ । त्यसकारण सुख दुःखका सम्बन्धमा सबै सत्त्वहरू समान किसिमका छन् । त्यसैले आफूले आफ्नो जसरी ख्याल गर्छ, त्यसैगरी यिनीहरूको पनि ख्याल गर्नुपर्छ । आफूले आफूलाई दुःखबाट मुक्त गर्ने प्रयास गरेजस्तै यिनीहरूलाई पनि दुःखबाट मुक्त गर्ने प्रयास गर्नुपर्छ । आफू सुखी हुन उद्यम गरिरहेजस्तै यिनीहरूलाई सुखी बनाउन पनि उद्यम गरिरहनु पर्छ ।

जसरी हात, पाठ आदि विभिन्न अङ्गहरू एक किसिमका नभएर विभिन्न किसिमका छन् तापनि एउटै शरीरका अङ्ग हुन् भन्ने बानी भैसकेकाले एकै सम्फेर सबै अङ्गहरू समान दृष्टिले पालन पोषण, स्याहार सम्भार गरिन्छ, त्यस्तै यी सबै प्राणीजगत् अलग अलग छन् तापनि सबैमा सुखदुःखसम्बन्धी गुणहरू समान भएकाले एकै किसिमका छन् भन्ने सम्फेर आफूलाई जस्तै समान दृष्टिकोणले सुखदिन र दुःख हटाउन खोज्नुपर्छ । किनकि यी अङ्गहरू पनि अलग अलग हुन् तापनि अनादिकालको अन्यासले गर्दा एउटै सिङ्गो शरीर भन्ने भान परेको हो र एउटै शरीरका अङ्ग भन्ने लागिरहेको हो । त्यस्तै यो जगत्का विभिन्न प्राणीहरू अलग अलग हुन् तापनि सुखदुःखप्रतिको अनुभव सबैलाई समान किसिमले हुने

भएकाले त्यही आधारमा सबैलाई एकै किसिमको देख्ने अभ्यास भएमा देख्न सम्भव पनि हुन्छ ।

सर्वश्रेष्ठ प्राणी मनुष्य जीवन सफलपूर्वक निर्वाहको निम्नि भौतिक विकासको साथै आध्यात्मिक विकास पनि अनिवार्य छ । आध्यात्मिक विकासको क्रममा धर्मचित्त नभै हुँदैन । विश्वमा देखापरेका सबै धर्मको लक्ष्य भनेका कुशल मङ्गल सेवाको काम गर्ने, नैतिकवान, चरित्रवान भएर विवेकबुद्धि प्रयोग गरी राग-द्वेष-मोह-अहंकार ममकार निवारण गर्ने रहेको छ । तर तरिका भने फरक भएको स्पष्ट देखिन्छ । धेरै जसो हिन्दूहरूले धर्मनिरपेक्षताको विरोध गरिरहेका छन् । यथार्थमा Secular State को रूपमा धर्मनिरपेक्ष राज्य भएको हो । राज्यले धर्म मान्ने नभै व्यक्तिले धर्म मान्ने हो । व्यक्तिले आफ्नो इच्छा अनुसार धर्म मान्दछन् । बौद्धहरूले धर्मनिरपेक्ष राज्यलाई सहर्ष मानिआएका छन् । हिन्दू राष्ट्र कायम गर्नमा बौद्धहरूको सहमत कुनै हालतमा पनि छैन ।

शान्तिवाटिका काठमाडौंमा धर्मनिरपेक्षताको विरोध गरेर हिन्दू राष्ट्र कायम गर्ने उद्देश्यले कट्टर हिन्दूहरूले रिले अनसन गरिरहेका छन् । सो ठाउँमा बुद्धको तस्विर पनि सजाइराखेको देखिन्छ । माथि उल्लेखित हिन्दूहरूले रिले अनसन स्थलमा हिन्दू राष्ट्र कायम गर्न सहमति नभएका तथा धर्मनिरपेक्ष राज्य मान्ने बौद्धहरूको धर्मगुरु बुद्धको तस्विर सजाइ राख्नु विलकुल नमिल्दो कुरा हो । यो त हस्तक्षेप भन्नुपन्यो । उक्त रिले अनसन स्थलमा बुद्धको तस्विर राख्ने कार्यको घोरविरोध गरिन्छ । त्यसैले सो ठाउँमा राखिछोडेको बुद्धको तस्विर तुरन्त फिकेर पछि पनि यस किसिमको कार्य नगर्न सचेत गर्दै अनुरोध गर्दछु ।

गएको असार २६ गतेको सन्ध्याटाइम्स पत्रिकामा जर्मनमा दिवंगत एक रिपोर्टे धर्मगुरुलाई अमिताभ बुद्धको अवतार भनेर उल्लेख गरिराखेको विषय निर्वाण प्राप्त भएपछि पुनः जन्म नहुने बुद्धधर्मको सिद्धान्त भयो । अनि अवतार पनि मानिन्दैन । बुद्धधर्मको मौलिक सिद्धान्तमा नभएको वातावरण सिर्जना नगर्न सचेत हुनुपर्ने विषय सम्बन्धित पक्षलाई अनुरोध गर्दछु ।

(सन्दर्भ श्रोत: आर्य शान्तिदेव विरचित बोधिचर्यावतार, अनुवादक: नारायण प्रसाद रिजाल । साथै सान्दर्भिक विषय पनि समावेश छ ।)

किन आतंकित हुँदै छन् कोही ?

बलदीप प्रभाकर चामलिङ्ग

यो बेला पनि केही दक्षिणपन्थी धर्मनिरपेक्षा राज्यलाई बहसको विषय बनाइरहेका छन्। नेपाललाई पुनः हिन्दू अधिराज्य (राजासहितको) नै बनाउने डर देखाइरहेका छन्।

धर्मनिरपेक्षता भनेको आधिकारिक रूपमा धर्मबारे सत्ता तटस्थ रहनु हो। धर्मनिरपेक्ष राज्यले कुनै धर्मलाई नै विरोध गर्छ न समर्थन। न नास्तिक, न आस्तिक। कसैलाई काखी च्याजे काम हुन्न धर्मनिरपेक्ष राज्यमा। राज्यको कोष धर्ममा प्रयोग नगर्ने, राज्य धर्मबाट स्वतन्त्र रहने, धार्मिक नियन्त्रण बाहिर राज्यलाई राख्ने, शिक्षा प्रणालीलाई धार्मिक पकडबाट मुक्त राख्ने र व्यक्ति तथा नेता कुनै धर्मलाई आत्मसात गरेर शासन सत्तामा नजाने नीति नै धर्मनिरपेक्षता हो।

ग्रिक दार्शनिक मार्कुस अउरेलियस, रोमन दार्शनिक एपिक्यरस, मुस्लिम स्वर्ण मध्ययुगका विद्वान् इवन रुस्द (अभेरोज), र 'इल्लाइटनमेन्ट' कालका दिदरो, भोत्येयर, लक, स्पिनोजा, जेफर्सनजस्ता विद्वान्ले धर्मनिरपेक्षताको अवधारणालाई विकास गर्न महत पुन्याए। तर, यस अवधारणालाई अर्थ दिने गरी अंग्रेजी 'सेक्युलरिज्म' प्रयोगमा ल्याइयो। यो शब्द सबैभन्दा पहिले ब्रिटिश लेखक जर्ज ज्यार्कोब होल्ट्योकले सन् १८५१ मा प्रयोग गरेका थिए। इश्वरको अस्तित्वलाई प्रमाणित गर्न सकिदैन भन्ने मतका होल्योकले धर्मनिरपेक्षता धर्मविरुद्ध होइन भनेर प्रष्ट पाद्धरेका छन्। बरू धार्मिक जन्जिरबाट स्वतन्त्र रहनुपर्छ भन्ने उनको मान्यता छ। समाजबाट धर्मलाई बहिष्कार गर्नुपर्छ हैन, राज्यसत्ताबाट मात्र अलग गर्नुपर्छ भन्ने मान्यता नै धर्मनिरपेक्षता हो। आठौदेखि तेहो शताब्दी पूर्वार्द्धसम्मको युगलाई मुस्लिमको स्वर्णयुग भनिन्छ। 'सहीदको खुनको थोपाभन्दा विद्वान्को कलमको मसी धेरै पवित्र हुन्छ, भन्ने नारा त्यो बेलाको बौद्धिक इस्लाम समुदायमा थियो। त्यो स्वर्णयुग सन् १२५८ को मंगोल आक्रमणपछि ध्वस्त भयो। धर्मनिरपेक्षता धार्मिक आतंक होइन। धार्मिक स्वतन्त्रता र धार्मिक सद्भाव पनि भन्ने तर नेपालचाहिं हिन्दू राज्य नै हुनुपर्छ भन्न थालियो भने द्वेष त्यहीबाट सुरु

-नेपालमा हिन्दूधर्मलाई राजकीय ढाल प्रदान गरिएन भने यो निकट भविष्यमै लोप हुन्छ भनेजसरी अतिवादीहरू लागेको देखिन्छ। बहुसंख्यक हिन्दू हुँदाहुँदै नेपाललाई जनमतसंग्रह नगरी धर्मनिरपेक्ष राज्य बनाइयो भनेर अडको थाप्नु पनि सही होइन।

-यदि, सिंगो नेपाललाई हिन्दूराज्य बनाउने हो भने यो मुलुक बाहुनको राज्यजस्तो मात्र देखिन्छ। यहाँ गैरहिन्दू पनि छन्। यो हिन्दू शब्द कुनै एक जातिको विशेषण हो। यसकारण यो मुलुकलाई एक जाति विशेषको बनाउनै मिल्दैन।

हुन्छ। हिन्दू राज्य हुँदा मात्र यसको सार्वभौमिकता रहन्छ भने नेपाल वास्तवमा स्वतन्त्र भएको मान्न सकिन्न। धर्मनिरपेक्ष हुँदा पनि नेपालको स्वतन्त्रता अक्षुण्ण रहेको प्रमाणित गरेर देखाउनु छ। नेपालमा सबै धर्म मानिँदै आएको छ। तर, हिन्दूधर्मलाई राजकीय हैसियत प्रदान गरिएको थियो। कुनै एक धर्मलाई राजकीय हैसियत प्रदान गरेर अन्य धर्मको स्वतन्त्रताको कुरा गर्नु आफैँमा हास्यास्पद हुन्छ। अहिले बहुपहिचानको कुरा उठिरहेको छ। यदि, सिंगो नेपाललाई हिन्दूराज्य बनाउने हो भने यो मुलुक बाहुनको राज्यजस्तो मात्र देखिन्छ। यहाँ गैरहिन्दू पनि छन्। यो हिन्दू शब्द कुनै एक जातिको विशेषण हो। यसकारण यो मुलुकलाई एक जाति विशेषको बनाउनै मिल्दैन।

हिन्दू राज्य बनाइएन भने धर्मपरिवर्तन हुने खतरा देखेका छन्। तर, धर्मनिरपेक्ष राज्य भनेको कुनै धर्मको निषेध र अर्काको प्रवर्द्धन होइन। के हिन्दू धर्मको अस्तित्व जोगाउन यसलाई राजकीय हैसियत नै चाहिन्छ। आखिर के खराबी छ यो धर्मा? हिन्दू धर्मलाई राज्यले काखी च्याजे पर्छ भन्न खोज्नु यो धर्मको भविष्य नदेख्नु हो। यो हिन्दूधर्मप्रतिको सन्देह र अपमान हो। हरेक असल कुरालाई

मानवले युग्मयुग अवलम्बन गरिरहन्छ । धर्म भनेको आस्था र विश्वासको कुरा हो । यो त जनताको मनमस्तिष्कमा रहने कुरा हो । तर, नेपालमा हिन्दूधर्मलाई राजकीय ढाल प्रदान गरिएन भने यो निकट भविष्यमै लोप हुन्छ भनेजससी अतिवादीहरू लागेको देखिन्छ । बहुसंख्यक हिन्दू हुँदाहुँदै नेपाललाई जनमतसंग्रह नगरी धर्मनिरपेक्ष राज्य बनाइयो भनेर अडको थाप्नु पनि सही होइन । बहुमत र अल्पमतको कुरा होइन यो । बहुमतकै कुरा गर्ने हो भने सुकरातलाई मृत्युदण्ड दिइनु न्यायोचित विवेकको कुरा थियो? (सुकरातलाई मृत्युदण्ड दिने कि नदिनेबारे ५ सय १ सदस्यीय एक सभाले जनमत गर्दा सुकरातको पक्षमा अल्पत थियो भने २८१ बहुमत विपक्षमा थियो । पछि सुकरातलाई मृत्युदण्ड प्रदान गर्नु ठूलो भूल भएको ग्रिक सरकारले नै स्वीकारेर पश्चातापा गन्यो ।

धर्मनिरपेक्ष राज्य भनेको पशुपतिनाथलाई तोड्नु होइन, स्वयम्भूलाई भक्ताउने र नारायणहिटीको नाकैमा रहेको मस्तिष्कमाथि धावा बोल्ने पनि होइन । राज्यमा भएका सबै धर्मलाई सत्ताले काखी च्यापेर अगाडि बढ्न अव्यावहारिक र असम्भव हुने भएको हुँदा बरु सबै धर्मप्रति तटस्थ रहेर सबैलाई चित बुझाउने नीति हो यो ।

पाप कर्म (अकुशल कर्म) कहिल्यै नगर्नु

पुण्य (कुशल कर्म) गर्दै जानु ।

आफ्नो चित्तलाई (मन) शुद्ध गर्नु

यहि नै बुद्धको उपदेश हो ।

विश्व मोटर ट्रेडर्स

ख-२, ४०८, पुतलिसडक, काठमाडौं, नेपाल ।

फोन नं.: ४४३३४८९, ४०३००४४, ०९२२९२३०

E-mail: vishwamotor@gmail.com

टोयोटा, मित्सुबिसि, निशान, इसुजु, सुजुकि इत्यादि
गाडिका पार्ट्सहरूको लागि सम्पर्क गर्नुहोस् ।

दुःखलाई गरौ अंगीकार

ऋषि राज शाक्य, ल.प.

दुःखगर्भ फोडी जन्म हुन्छ प्राणीको
दुःख-सुखमा रूमलिँदै बग्छ जीवन धारा ।
रहेदैन दुःख सधै बर्देन सुख सधै
परिवर्तनशील खेल छ प्रकृतिको सारा ।

आज दुःख भयो भनी रून्छौ किन
अकम्प भई बस धैर्यले वृक्ष जस्तै
लुटेर लगेको हरियाली सौन्दर्य शिशिरले
आउँछ फर्काउन बसन्तले एकदिन त्यस्तै ।

फुल्दैन फूल मस्भूमिमा कहिल्यै
घनधोर जति नै वर्षा भएपनि
भोग्नै पर्ने दुःख, पूर्वजन्मको संस्कार
मेटिँदैन जति नै संघर्ष गरेपनि ।

स्मृति चेतना जगाई बसौ वर्तमानमा
विचलित नभई दुःख-पीरमा
वर्षाको पानी धरतीले पिए जस्तै
पिऔ दुःखलाई उपेक्षा गरी जीवनमा ।

तापले तर्पित धरतीको दुःखी श्वास-वाष्प
शीतलता गर्न आउँछ वर्षामा रूपान्तर भई
सुखमा हाँसी दुःखमा रून्छौ किन
फकिने छ दुःख, सुख सुगन्ध फूल लिई ।

दुःख नै सुखको बीज हो भने
दुःखलाई सहर्ष गरौ अंगीकार
बुद्धोपदेश चतुरार्यसत्य धर्म मर्म गरी
निरोध गर्न सकौ दुःख हेतु ढार ।

श्यामर्पा समाधि

हिमेश

मृत्युको यो अनौठो संयोग नै मान्यु पर्छ । श्यामर्पा रिम्पोछे जर्मनीमा मृत्युबारे प्रवचन दिइरहेका थिए । उनले भनेका रहेछन्, मृत्युका बेला पनि कसरी ध्यान गर्न हो, त्यो जानियो भने मृत्युलाई लिएर कोही डराउनुपर्न छैन । रेन्चेन उल्मको बोधिपथ बौद्ध केन्द्रमा भइरहेको त्यही प्रवचनकै ऋममा उनको निधन पनि भयो, हृदयघाटका कारण । त्यसको ४९ दिनपछि रानीवनको श्यार मिन्हुन इन्स्टिच्युटमा उनको अन्त्येष्टि गरियो । त्यसको लागि काग्युपा सम्प्रदायका सबैभन्दा ठूलो धार्मिक कर्मापा आफै काठमाडौं आएका थिए । अन्त्येष्टिपछि पनि धार्मिक पूजा एक साता चलिरहने छ र त्यसमा पनि कर्मापाले भाग लिनेछन् । यी कर्मापा तिनै हुन्, जसलाई ७७ औं अवतारका रूपमा दिवंगत श्यामार्पा रिम्पोछेले पहिचान गरेका थिए ।

१७ औं कर्मापा

जसलाई 'लोजोड' भनिन्छ । महामुद्रा नै लोजोड हो । शुन्यताको ध्यान र परम्परागत बुद्धधर्ममा उनको विशेष दखल थियो । नेपालमा पनि काग्युपा र श्यामार्पा लोकप्रिय रहेको छ । विशेषतः नेपालमण्डलका बौद्ध अनुयायीहरूमा । नेपाली इतिहाससँग पनि श्यामार्पाका अवतारहरूको सम्बन्ध रहेको पाइन्छ । दसौं श्यामार्पाले नेपालमा शरण लिएपछि सन् सत्र सयतिर तिब्बतसँग युद्ध भएको थियो ।

दिवंगत १४ औं श्यामार्पा

तिब्बतेली बुद्धधर्ममा चार सम्प्रदाय पाइन्छ- निङ्मापा, काग्युपा, श्याक्यपा र ग्यलुपा, काग्युपामा दुई प्रमुख धर्मगुरु हुने गर्नन् । एक कर्मापा हुन् भने अर्को श्यामार्पा । परम्परागत रूपमा उनीहरूबीच गुरु चेलाको सम्बन्ध हुने गर्छ, किनभने श्यामार्पाको निधनपछि उनको नयाँ जन्म कहाँ हुनेछ, त्यसको घोषणा कर्मापाले गर्ने गर्नन् । कर्मापा रहेनन् भने नयाँ जन्मबारे श्यामार्पाले घोषणा गर्नन् ।

हालका कर्मापा १७ औं हुन् भने श्यामार्पा १४ औं । अब कर्मापाले १५ औं श्यामार्पाको पहिचान गर्नेछन् । दिवंगत श्यामार्पाको वास्तविक नाम छोकी लोडो हो र उनको जन्म सन् १९५२ मा भएको थियो । सन् १९५९ यता उनले तिब्बत छाडेर सिकिमलाई आफ्नो केन्द्र बनाएका थिए । दलाई लामा ग्यलुपा सम्प्रदायका हुन् । उनी राजनीतिक रूपमा बढी चर्चित हुने गर्नन् र तर धर्मको प्रचारमा भने काग्युपा र यिनै श्यामार्पाको सबैभन्दा ठूलो योगदान रहेको मानिन्छ, विशेषतः पश्चिममा । जिन बज्रधरले देशना गरेको गुह्य तान्त्रिक विद्या र मूल गुरुको आज्ञालाई अक्षरशः पालना गर्न सम्प्रदाय नै काग्युपा हो । भुटानको राजकीय बुद्धधर्म पनि काग्युपा सम्प्रदायमा पर्छ । दिवंगत श्यामार्पाले आफ्ना अनुयायीलाई सिकाउने मूल विषय मानसिक तालिम हो,

तत्कालीन शासक बहादुर शाहले आफ्नो शरणमा आएकालाई मरण दिनु हुन्न भनेर दसौं श्यामार्पालाई तिब्बतमा फिर्ता पठाएनन्, बरू युद्ध रोजे । पछि दसौं श्यामार्पाको काठमाडौंमै निधन भएको थियो । तिब्बतमा बुद्धधर्मको सुरुआत र त्यसँग नेपालको व्यापारिक सम्बन्ध सुरुयतादेखि नै काठमाडौंमा त्यसको प्रभाव परेको मानिन्छ । जुन अम्भसम्म कायम छ । त्यसैले श्यामार्पा रिम्पोछेको सम्फननमा नेपालमण्डलको परम्पराअनुसार पूजा पनि गरिएको थियो, जसको नेतृत्व नरेशमान वज्राचार्यले गरेका थिए ।

आठौं श्यामार्पाको जन्म हेलम्बुमा भएको विश्वास गरिन्छ । दसौं श्यामार्पाको अस्थिधातु काठमाडौं असनको तक्ष बहालमा सुरक्षित रहेको मानिन्छ जसको पहिचान १४ औं श्यामार्पा रिम्पोछेले गरेका थिए ।

लगभग १२ वर्ष अगाडि तक्ष बहालको एक आँगनको पुनर्निर्माणका क्रममा काठको सन्दुक भेटिएको थियो । त्यस सन्दुकबारे त्यति बेला नै जानकारी नभए पनि पछि श्यामार्पा रिम्पोछेले त्यसलाई पहिचान गरे र त्यो नै दसौं श्यामार्पाको अस्थिधातु भएको बताएका थिए । त्यति बेला श्यामार्पा रिम्पोछे स्वयं आफ्नो कुल घर खोज्ने क्रममा त्यहाँ आइपुगेका थिए । त्यस क्रममा त्यहाँ ठूलो पूजा चलेको थियो र श्यामार्पा रिम्पोछेले त्यस अस्तिधातुलाई आफूसँगै लगेका थिए । अहिले भने १४ औं श्यामार्पा रिम्पोछेको अस्थिधातु राखेर रानीवनको श्यार मिन्हुन इन्स्टिच्युटमा चैत्य निर्माण हुनेछ र यसले तीर्थस्थलकै रूप लिने विश्वास गरिएको छ । इन्स्टिच्युटको निर्माण पनि बुद्धधर्मको अध्ययनकै लागि भएको थियो ।

नयाँ नेपालको जात के हो ?

॥ प्रा. चैतन्य मिश्र

गएको डेढ महिनाभित्र कान्तिपुरमा पशुपति क्षेत्र विकास कोषसम्बन्धी समाचार दुईचोटि छापिए । दुवै समाचारहरू एकै विषयबारे थिए र तिनको सार यस्तो थियो : पशुपतिनाथको मन्दिर परिसरमा भक्तजनहरूको जन्मदिन, भाकल, गृहशान्ति आदिका अवसरमा पूजापाठ, टीकाटालो गरिदिने र यसबापत दानदक्षिणा लिने पुरोहितहरूको भीड ज्यादै बढेकाले र भक्तजनहरूमा ती पुरोहितहरू ब्राह्मण हुन् वा होइनन् भन्ने संशय बढेकाले कोषले पशुपति परिसरमा पूजापाठ गर्ने पुरोहितहरूलाई वास्तवमा उनीहरू ब्राह्मण नै भएको प्रमाण कोषमा पेस गर्न अहाएको छ । साथै दोस्रो समाचारमा दुई-तीन सय जति पुरोहितहरूले आ-आफ्नो गाविसहरूबाट ल्याइएको ब्राह्मणत्व पदाधिकारीसमक्ष पेस गरेका छन् भनिएको छ ।

यो समाचार दुईपटक आयो र गयो । आश्चर्य भने यसमा छ कि यसबारे ५३ वर्षयता “जातिविहीन” बनेको, नौ वर्षयता लोकतान्त्रिक बनेको र सात वर्षयता धर्मनिरपेक्ष बनेको राज्य र त्यसलाई प्रतिनिधित्व गर्ने सरकार, लज्जाहीन तवरले र मर्म गुमाउँदै पर्यटनसंग गाँसिन पुगेको संस्कृति मन्त्रालय, संविधानसभा र संसदमा बहुमतमा रहेका आकाश-पाताल जोड्ने “कम्युनिस्ट” र प्रगतिशील दल र तिनका सदस्यहरूलगायत नागरिक समानताको सिद्धान्त र व्यवहारलाई सकार्ने भनिएका कसैबाट पनि कोषको यो कदमको आलोचना र प्रतिकार भएन । पशुपतिमा ब्राह्मण पुरोहितवाद लादिन खोजिनु र त्यसको आलोचना वा प्रतिकार उल्लेखित कसैबाट नहुनुले वर्तमान नेपालमा कथनी र करनीको बीचमा ठूलो खाडल रहेको र सो खाडल पुर्न अठोट खास गरेर कुनै पनि राजनीतिक दल र त्यसका नेतामा नभएको तथ्य एकचोटि फेरि बलियोसंग स्थापित गर्छ । नेपाललाई नयाँ नबनाउने धार प्रभावकारी रहेको पुष्टि हुन्छ ।

उता कोषको यो कदमबाट भौतिक वा मानसिक र भावनात्मक क्षति पुग्ने ब्राह्मण पुरोहित र तिनका पक्षपोषण गर्न सक्ने समूहहरूबाट समेत कुनै आलोचना र प्रतिकार नहुनुले यी पुरोहित र समूहहरू असंगठित र पराधीन रहेको देखाउँछ । उता बृहत्तर तहमा ब्राह्मण पुरोहितवादको प्राधिकार अझै उल्लेख्य हदमा कायम रहिरहेको पनि प्रमाणित गर्छ ।

फेरि पनि धर्मले जातलाई ब्युङ्गाउँदै र प्रश्नय दिई जाने हो भने धर्मनिरपेक्ष लेखिने तर नदेखिने र नभोगिने सिद्धान्त बन्न पुग्छ । अझ सोच्नुपर्ने विषय यो पनि छ कि कोषले र कोषमार्फत् पशुपतिनाथले चिन्ने ब्राह्मण, नेवार ब्राह्मण पर्छन् कि पर्दैनन्? पर्दैनन् भने किन पर्दैनन्? बुद्धधर्म मान्ने ब्राह्मण पर्छन् कि पर्दैनन्? ब्राह्मण परिवारमा जन्मेका तर अन्य धर्म आगालेकाहरू पर्छन् कि पर्दैनन्?

प्राधिकार त्यसबखत प्रमाणित हुन्छ जब उक्त प्राधिकारबाट पीडित समूह र व्यक्तिहरूसमेत त्यसको समर्थन गर्छन् वा मौन रहन्छन् । किनकि उनीहरूले पीडा र प्राधिकारबीचको सम्बन्ध बुझ्ने चेष्टा गर्दैनन् वा नकार्छन् ।

तर कोषको निर्णयले भने संगीन महत्व बोकेको छ । यसले नयाँ नेपालको राज्यसत्ता र सरकारको, धर्मनिरपेक्षताको, “जातिविहीनता” को, लोकतन्त्र र गणतन्त्रका साथै नागरिक समानताको धज्जी उडाएको छ । जीविकोपार्जनलाई जातसंग फेरि पनि गाँसिदिएको छ । अब्राह्मणले कर्मकाण्डको ज्ञान

र सीप हासिल गर्न पाउने कानुन र एकहदसम्म पाउन थालेको स्थिति भत्काउन खोजेको छ ।

अब्राह्मण नागरिकहरू अर्थात् क्षेत्रीलगायत जनजाति र अझ खास गरेर दलित यो निर्णयको तारोमा परेका छन् र यो निर्णय मार्फत जात प्रथाले फेरि एकचोटि बौराउने प्रयत्न गरेको छ ।

पशुपतिनाथको जात

पशुपतिनाथको जात छ? छ भने पशुपतिनाथको जात के हो? के पशुपतिनाथ ब्राह्मण वंश र कुलका हुन् वा पुरोहितका आफन्त हुन्? इतिहासकारहरूले पशुपतिनाथलाई ३००० वर्ष जति अधिको सिन्धुघाँटीको सम्यतासंग गाँसिएको आर्य-आनार्यलगायत २०००-१५०० वर्ष जति अधिको किराँत-लिच्छवि सम्यता र ती बीचको द्वन्द्वसंग जोडेर पशुपतिनाथको जात निर्क्षयल गर्नान् । त्यस्तो निर्क्षयल आफैमा असत्य पनि नहोला । तर वस्तुतः धर्म र देवता सामाजिक-राजनीतिक रूपले निर्मित हुने हुँदा र अझ खास गरेर पशुपतिनाथको चरित्र निर्माणमा विभिन्न कालखण्डका नेपालका विशिष्ट राज्य व्यवस्थाहरू संलग्न रहेको हुँदा पशुपतिनाथलाई जात दिने तत्कालीन राज्यसत्ता र त्यसअन्तर्गतको सरकारले नै हो ।

सन् १९६२ को मुलुकी ऐनले नेपालको सार्वजनिक जीवन र समाजलाई जातविहीन तुल्याउने अठोट गन्यो । कतिपय क्षेत्रहरूमा जातीय उँच-नीच अन्य माध्यममार्फत पुनः उत्पादित भए । तर पनि जात कानुनतः फर्केन, पुनर्स्थापित भएन । यसो भनौ, त्यसको ४५ वर्षसम्म कतिपय कारणहरूले गर्दा जात भत्किएन, तर खुकुलिने क्रममा रह्यो । हाल आएर सन् १९६२ को कानुन बदर नभएको वा जातयुक्त राज्यको निर्माण नभएको र अर्थात्न्त्र र राजनीतिसमेत मूलतः त्यसको प्रतिकूल देखिएको स्थितिमा राजकीय ऐन-नियमद्वारा स्थापित र सञ्चालित कोषले जातका आधारमा पुरोहित तोक्नु कानुनी, राजनीतिक-सांस्कृतिक र आर्थिक रूपले समेत अनाधिकृत ज्यादती गरेको मान्युपर्ने हुन्छ ।

नागरिक समानता, लोकतन्त्र र गणतन्त्र

खास गोत्र, कुल, जात, जाति, लिंग, धार्मिक सम्प्रदाय, क्षेत्र आदिमा जन्मेबाप्त राजकीय नेतृत्वमा स्थापित हुने पद्धति उल्लंघन गरेर आमजनताले सत्ता आफ्नो हातमा लिएको विशिष्ट ऐतिहासिक पद्धति गणतन्त्र हो । अर्थात् गणतन्त्र, लोकतन्त्रको एक खास ऐतिहासिक अवधिको प्रक्षेपण हो । गणतन्त्र र लोकतन्त्र दुवैको सार भने नागरिक समानता हो । नेपालमा गणतन्त्र स्थापित हुँदा, लोकतन्त्र विस्तारित हुँदा र उमेरको हिसाबले वयस्कतिर लादा, राज्य र सरकार र तिनका सञ्चालकहरूबाट पुरोहितवादले प्रश्रय पाइरहँदा हालै हासिल भएको गणतन्त्रको सार गुम्यो कि गुमेन र

लोकतन्त्र विस्तारित भयो कि भएन र गहिरियो कि गहिरिएन भनेर गम्भीर हुन्युपर्ने हुन्छ । ब्राह्मण पुरोहितहरूलाई पशुपति परिसर खाली गरिदिने हो भने अरु कैयन् जातजाति, कुल, वंश, सम्प्रदाय, लिङ् आदिका कथित पारम्परिक पेशा आदिमा अधिकार पुनर्स्थापित र अन्यलाई त्यसबाट बेदख्खल गर्नुपर्ने हुन्छ । यसरी कोषको कारबाही र सरकारको मौनताले सबै कानुनतः जातविहीन नेपाली नागरिकहरूको समान नागरिकताको सिद्धान्त र व्यवहार नकारेको छ । अर्थात् नेपालको राजकीय र सामाजिक चरित्रका साथै राष्ट्रियता र राष्ट्रिय एकता, नागरिक समानता, नागरिकता र लोकतन्त्रको आधारमा होइन, पृथक्-पृथक् र उँच-नीच जातहरूमा स्थापित रहेको छ भनेर मान्युपर्ने हुन जान्छ ।

धर्मनिरपेक्षता

कोषको कारबाही र सरकारको मौनताले गणतन्त्र, लोकतन्त्र र समान नागरिकताको सिद्धान्त र व्यवहारमा ग्रहण लगाएको छ । जातलाई पुनर्स्थापित तुल्याउन खोजेको छ । प्रगतिशीलतालाई लत्याएको छ । प्रतिक्रियावादतिर उन्मुख बनेको छ । साथसाथै धर्मनिरपेक्षताको मान्यतालाई पनि यस कारबाहीले धरापमा पारेको छ । धर्मनिरपेक्षताको परिभाषा र अभ्यास गएको सय वर्षको विश्वमा मूलतः दुई भिन्न-भिन्न प्रकारले गर्न गरिएको छ । २००-५०० वर्षअघि युरोपका चर्च र धर्माधिकारीहरूको व्यापक चकचकी, राजनीतिक नेतृत्वमाथिको दबदबा आदि कारणले केही युरोपियन मुलुकहरू र खास गरेर समाजवादी र प्रगतिशील राज्यसत्ताहरूले धर्म र धार्मिक संस्थाहरूमाथि राजनीतिक अंकुश लगाउँदै धर्मलाई सार्वजनिक जीवनबाट टाढा राख्दै धर्मविहीन राज्यसत्ताको सूत्रपात गरे । सोभियत संघ र पछि अन्य समाजवादी मुलुकहरूमा मात्र नभएर हालसमेत फ्रान्समा धर्मनिरपेक्षताको यो धार हावी छ । धर्मनिरपेक्षताको अर्को परिभाषा र अभ्यास धर्मविहीनता होइन “सर्व धर्म सम्भव” को मान्यताक्षेत्र बन्यो । राज्यसत्ता धर्मविहीन नभएर सबै धर्म सम्प्रदायलाई बराबरीको दूरी र निकटतामा राख्ने संरचना बन्यो । अमेरिकी नागरिकहरू धेरैजसो धार्मिक छन्, तर त्यहाँको राज्यसत्ता विभिन्न दबाबहरूका बीच धर्मबाट असंलग्न बनिरहने चेष्टामा छ । भारतमा पनि मूलतः यही चलन हावी छ । नेपालको धर्मनिरपेक्षता परिभाषित भएको छैन, तर अभ्यास भने अमेरिका र भारतको जस्तो बन्दैछ । यद्यपि नेपाली कांग्रेससंग एक प्रकारको समाजवाद गाँसिएको, नेकपा एमाले र नेकपा एमाओवादी “कम्युनिस्ट” भएको र केही मधेसवादी र अन्य दलहरूसमेत कम्युनिस्ट वा प्रगतिशील रहेको सन्दर्भमा धर्मनिरपेक्षता “सर्व धर्म सम्भव” बाट एक सिंढी माथि चढ़न्युपर्ने हो ।

कोषको कारबाही र सरकारको मौनताले भने धर्मनिरपेक्षताको सिद्धान्त र व्यवहार “सर्व धर्म सम्भव” बाट

સમેત એકૈવોટિ દુર્ઝ-ચાર ખુલ્લિકિલો ઝર્ન તયાર રહેકો દેખાઉંછ । ફેરિ પનિ ધર્મલે જાતલાઈ બુંઝાઉંદે ર પ્રશ્રય દિંદે જાને હો ભને ધર્મનિરપેક્ષતા લેખિને તર નદેખિને ર નભોગિને સિદ્ધાંત બન્ન પુણ્ય । અજ્ઞ સોન્નુપર્ણ વિષય યો પનિ છ કિ કોષલે ર કોષમાર્પાત્ર પશુપતિનાથને ચિન્ને બ્રાહ્મણ, નેવાર બ્રાહ્મણ પર્ષન્ કિ પર્દેનન્ ? પર્દેનન્ ભને કિન પર્દેનન્ ? બુદ્ધધર્મ માન્યે બ્રાહ્મણ પર્ષન્ કિ પર્દેનન્ ? બ્રાહ્મણ પરિવારમા જન્મેકા તર અન્ય ધર્મ અંગલેકાહરુ પર્ષન્ કિ પર્દેનન્ ?

કોષકો યો નિર્ણય મુલુક ર સમાજમા જાતવિહીનતાત્ત્વ ગત કેહી દશકદેખિ ચાલિએકા પાઇલાહરુનો સમેત પ્રતિકૂળ ગએકો છ । જાત, જાતિ, વંશ, કુલ, લિંગ આદિ રાજનીતિક નેતૃત્વકો આધાર નબન્ને પ્રક્રિયા સુરૂ ભેએકો છ । યી મૂલત: જન્મદૈ પ્રાપ્ત હુને હૈસિયતહર્લબાટ પેસા આદિ નિર્ધારિત નહુને ક્રમ અધિ બદ્દેછ । કર્મકાણડકો પઠનપાઠન હુને સંસ્કૃત પાઠશાળા, મહાવિદ્યાલય ર ત્યહીં અધ્યયન ગરિરહેકા વિદ્યાર્થીહરુ બસને છાત્રાવસહરુમા સમેત અબ્રાહ્મણહરુલે સ્થાન પાઉન થાલેકા છન્ । ત્યસ્તા પાઠશાળા, મહાવિદ્યાલય આદિમા કેહી દલિત છાત્રહરુલે છાત્રવૃત્તિ હાસિલ ગરેકા પનિ છન્ । જ્ઞાન ર સીપકો કદર હુનુપર્નમા કોષ ર સરકારલે જાતલાઈ કેન્દ્રમા રાખ્યુ પ્રતિગમનકારી પાઇલા નૈ હો । ઉતા લોકતન્ત્રલે સંકેત ગરેકો સમાજ, અર્થતન્ત્ર ર રાજ્યસત્તા ત્યસ્તો પ્રકૃતિકો હો જસમા જન્મદાકો હૈસિયતલાઈ ન્યૂનીકરણ હુંછ ર જ્ઞાન, સીપ આદિકો લોકતાન્ત્રીકરણ હુંછ । જાતલાઈ લિએર બનેકો પુરાના ર પ્રતિગામી પર્ખાલહરુ ઢલ્યન્ ર સમાન નાગરિકતાકો અભ્યાસ હુન સક્છ । યિનૈમાર્પાત્ર સમેત રોજગારી ર આર્થિક વિકાસ, સામાજિક સદ્ભાવ ર રાષ્ટ્રીય એકતાકો નવીન જગ હાલન સકિન્છ । યતા કોષકો કારબાહી ભને યી સબૈ લોકતાન્ત્રિક અભ્યાસહરુકો પ્રતિકૂળ છ ર યસલે યી અભ્યાસહરુકો ઉપહાસ ગરેકો છ ।

હુન ત કોષકો યો કારબાહી જાતજાતિ, ભાષિક ર ક્ષેત્રીય સમુદાય, ધાર્મિક સમ્પ્રદાય, લિંગ આદિ માધિ થોપિએર આએકો અસમાનતાકો સાનો ઐજેરૂમાત્ર હો । શ્રમ વિભાજનકો ચૌહદ્દી નાઘેર અસમાન સમ્બન્ધ સ્થાપિત ગર્ન પ્રયોગ હુન થાલેકો જાતજાતિ આદિસમ્બન્ધી વ્યવસ્થાલે ખાસ ગરેર નેપાલ ર ભારતલાઈ કુઝ્યાએર રાખેકો શાટ્બ્દીઓ ભિસ્કયો । એઉટા સાનો પક્ષકો ઉદાહરણ લિંછે । જાત, જાતીયતા, ક્ષેત્રીયતા આદિકો એઉટા અઙ્ગ ભાષા હો । ભાષામા નૈ સીમિત હુને હો ભને પનિ લામો અવધિસમ્મ સંસ્કૃત ભાષા અનિવાર્ય તુલ્યાઇનું, સ્કુલકો ૧૧-૧૨ વર્ષકો અવધિભર નેપાલી ભાષા અનિવાર્ય રહનું, લોકસેવા આયોગકો પરીક્ષામા વિશિષ્ટીકૃત જ્ઞાન ર સીપ ર ક્ષેત્રીય ભાષાભન્દા નેપાલી ભાષાકો વજન ધેરે બઢી હુનુ આદિલે સમેત રાજ્યસત્તા ર સમાજકો જાતજાતીય ક્ષેત્રીય, સામ્પ્રદાયિક આદિ અસમાનતા ટડ્કારો રૂપલે પ્રકટ ગર્છ । પ્રત્યક્ષત: જાતમા આધારિત અસમાનતા માત્રી હોઇન, જાતસંગ

ગાંસિએકા ભાષિક ર અન્ય ફોંટકા અસમાનતાહરુ હટાઉન સફળ ભએકો ખણ્ડમા માત્ર નેપાલ જાતવિહીન ભએકો ઠહર્છ । નત્ર નયાં નેપાલ પુરાનો નેપાલઝી જાતજાતીય પુથકતા ર અસમાનતામા આધારિત નેપાલ હો ભનેર બુઝ્ઝુપર્ણ હુંછ । સ્વભાવત: જુન હદમા “નયાં નેપાલ” પુરાનો નેપાલકો ક્રમાગતતા હો, ત્યો હદસમ્મ સન્ ૧૯૯૦ યતા ચલેકા લોકતન્ત્ર નાગરિક સમાનતા, ગણતન્ત્ર, ધર્મનિરપેક્ષતા આદિ ભાષ્ય ર અભ્યાસહરુ તત્કાલમા ખોકો રહ્યે કાલાન્તરમા મવિકએર જાને છન્ । પક્કે પનિ વિરલૈ રાજ્યસત્તાહરુ લોકતન્ત્રકો પૂર્ણતાકો નજિક પુગો છન્ । યી છોટો સમયમા હાસિલ હુને વિશિષ્ટાહરુ પનિ હોઇનન્ । યી વિશિષ્ટાહરુ હાસિલ ગર્ન સાંસ્કૃતિક-રાજનીતિક ફોંટકા પ્રયાસહરુમાત્ર યથેષ્ટ હુંદેનન્ । રોજગારી ર આયકો વિસ્તાર, આર્થિક વૃદ્ધિ, આર્થિક અસમાનતાકો ન્યૂનીકરણ સહરીકરણ યસકા અનિવાર્ય સર્ત હુન્ । યી સર્તહરુ ક્રમશ: તર દૃઢતાપૂર્વક હાસિલ ગર્ન રાજ્યસત્તા ર સમાજ નબન્દાસમ્મ ભને કોષલે ગરેકો જાતસમેત કારબાહી વિભિન્ અન્ય ક્ષેત્રહરુલાટ સમેત પુનરાવૃત્ત ભિસરહને ખતરા જિરુંદૈ રહનેછ ।

ખાસમા જાત, વંશ, કુલ, “વીર્ય”, “રગત” આદિ જન્મદૈ પ્રાપ્ત હુને સ્થાયી, એકલ ર વિભેદકારી પહિચાન, હૈસિયત ર અહંકારકો ખારેજી ર ન્યૂનીકરણ લોકતન્ત્રકો આત્મા હો । કાર્લ માર્કસલે પુંજીવાદલાઈ એતિહાસિક ર ક્રાન્ચિકારી મહત્વકો પદ્ધતિકા રૂપમા બુઝ્ઝુકો પછાડિકો મૂલ રહસ્ય પનિ યહી હો । પુંજીવાદ ર પુંજીવાદી લોકતન્ત્ર યસ્તા સરચના હુન્ જસકો જન્મ ર કાર્યાન્વયનકા ક્રમમા માથિ ઉલ્લેખિત સામન્તર્વાદી ર અન્ય પૂર્વપુંજીવાદી પદ્ધતિહરુઅન્તર્ગત સ્થાપિત હુને સબૈખાલે જન્મદૈ પ્રાપ્ત હુને પહિચાન, હૈસિયત ર અહંકારકો સ્ખલન ર અન્ય હુંછ ।

પુંજીવાદ ર પુંજીવાદી લોકતન્ત્રલે કેહી સ્ખલન ગર્ન સકે પનિ અન્ય ગર્ન નસકને જન્મજાત પ્રાપ્ત હુને હૈસિયત સ્નોત ર પુંજીકો નિજી સ્વામિત્વકો માત્રી હો । તર યો સમ્ઝન લાયક છ કિ સ્નોત ર પુંજીકો નિજી સ્વામિત્વમા નૈ સિંગો પુંજીવાદી સભ્યતાકો ઉત્પાદન-વિતરણ-નાફા-વિસ્તારિત પુન: ઉત્પાદનકો ચક્ર અડેકો હુંછ । સ્નોત ર પુંજીકો નિજી સ્વામિત્વ ખારેજ ગરેર પુંજીવાદી ચક્ર ઠપ્પ પાર્નકા લાગિ નૈ સમાજવાદકો કલ્પના ગરિએકો હો । તર હાલ ભને નેપાલલે સ્નોત ર પુંજીકો નિજી સ્વામિત્વબાહેકકા જન્મદૈ પ્રાપ્ત હુને સ્થાયી, એકલ ર વિભેદકારી પહિચાન, હૈસિયત ર અહંકારકો સ્ખલન ર અન્ય ગર્ને કામમા સફળતા હાસિલ ગર્દા નૈ નયાં નેપાલલે સાર્થકતા પાઉન સક્છ । અર્કો વિશ્વ એતિહાસિક કાલખણ્ડમા નયાં નેપાલલાઈ અજ્ઞ અર્કો નવીન કલેવર દિનુપર્ણ જિમ્મેવારી ભાવી પુસ્તાહરુમા પન્છાઉન સકિન્છ ।

(શ્રોત- ૭ શ્રાવણ, ૨૦૭૧ કો કાન્ચિપુર રાષ્ટ્રીય દૈનિક)

नेपालभाषा

मिक्षाटन - छगू लुमिति

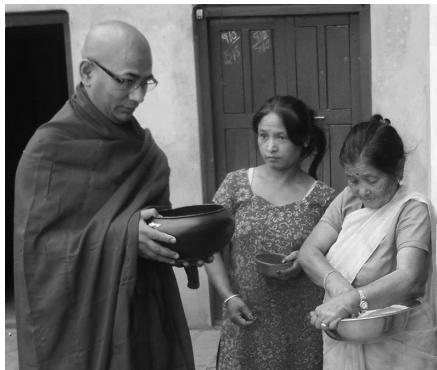
राजेन मानन्धर

भावना केन्द्रय दुहाँ वनागु च्याक्वःगु सुथ । न्व्यलं याकनं चाःगु ला सुर्द्यःया न्व्यः वयाच्वंगु ला । दनागु ला जि व हे इल्य अले ध्यान च्वनेत धम्महलय फ्यतुनागु नं व हे इल्य । तर थौं गथेखेसे, हसंमसं धाःथे, मन थात्य लमाथे । ध्यान च्वनाच्वनाम्हस्या ध्यान छखेछ्खे - मिखा तिसितकि मनूत भवःभवः छुनाः दान बिउवयाच्वपि, जिगु गुलुपातय न्व्यंगु मखु, न्व्याक्व लिकाःसां प्वंगु मखु, गज्याःगु थ । मन धयागु धाथे विचित्रका ।

जलपान यानाच्वतले नं मनय थ हे खँ जक । म्हय चीवर थाःगु मखु, सुलुसुलु कुरुंवःथे, गबले छवासुथे, गबले क्वातुथे । नयागु नं कथु मकाथे, ननं पूगु मखु । यःसां मयःसां बल्ल देयमा सुचुल । सिलासाला: थासय तयाबिया । मन थासय तयेफूगु मखु । फूगु मखुया खँ मखु, लूगु हे मखु । छु जुइमाःगु व ला जूगु हे मखु ।

थाहाँ वना । धम्महल थौं न्व्याबलेथे शान्त मजू । दक्व व्यस्त, छु छु यानाच्वन । अले तिनि होस दत । अँ, थौं जि भिक्षाटन वनेमानि । भिक्षाटन - थ शब्द हे जिगु लागि न्हूगु - जीवनय थ शब्द जिगु जीवनया लिसे दकलय न्हापा थुलि सतिल । धाथे धायेगु खःसा थ शब्द थौं तिनि जिगु लागि शब्द जुल - सार्थक शब्द । २५०० दैनिसे जिगु जुइत पियाच्वंगु शब्द । थ शब्द जिगु जुगुया कारण - पद्मावती महाविहार नःबहाल यल व अन्तराष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र बुद्धनगर धैया मंका: ग्वसालय २५५८कःगु बुद्धजयन्तीया लसताय जूगु अल्पकालीन दुर्लभ प्रव्रज्या सहितगु भिन्नुया सतिपट्ठान विपस्सना ध्यानय बति कायेगु सौभाग्य चूलात जित: । धाथे, जिक्य संस्कार हे दूगु मखा जुइ ।

च्यान्हु तिनि दत म्हय म्हासुगु वस: च्वंवःगु । चीवर

छु याना ले भीस वंगु गुड्डै दुने? सरकारया अज्याःअज्याःगु कसा नयाः नं म्वानाच्वंगु थव थेरवाद थौया धर्मनिरपेक्ष समाजय थथे याकःचा । भीगु समाजय दान बिइपि मदुगु मखु । छम्हस्यां हे करोडौ वंगु विहार दान बिइफु हैं । तर भीगु समाज? समाज छखे, बुद्धधर्म छखे, भिक्षुपिनिगु संघ छखे । छगू करोड दान बिइ अःपु, छम्ह भन्ते पात्र ज्वनाः वयाच्वंगु खनकि छसुका ध्यबा दान बिइम्ह उपासक दयेके थाकु ।

घयसुयातये हे मसःनि । आः हानं पारूपन धकाः म्हय स्वताक्क न्ययाः जब याक्वय कताकातयेमाःगु । अथे यानाः हे भिक्षाटन वनेगु हैं । बालाक कताके मसलकि चीवर छपु जनी व्यनेथे व्यनावनी हैं । थः चीवर ज्वनेला, पात्र ज्वनेला, लँय दान बिउवःपि स्वयेला, लँय लुफिं हाइ धकाः स्वयेला । छम्ह धुकाः मेम्ह योगीयात अनया श्रामणे रपिन्स पारूपन याकाच्वन । छम्हसित याकेत हे १५ मिनेट धइथे माः । जिगु तुति थरथर खानावल । नुगलय धौबजि वालाच्वन । बल्ल बल्ल च्यान्हुतक थःगु माकः नुगःलिसे ल्वात्वां भतिचा थात्य तयेसल, तयेफत । आः हानं पिहाँ वनेगु धाल । मयः धाःसां संसार स्वये माल । ग्व, मन जक चाःहिङ्के थे जुइगु खः ला? पिनेया संसार खनकि व हे संसारय भुले जु हे जुइ नि । अले हानं ध्यान च्वनेगु पाखे मनयात चिनातये फइला? कमसेकम फिन्हु ला थातं च्वनेदुसा जिउगु खः ।

जिगु पारूपन यायेगु नं पा: वल । जुल । थःगु मनयात च्विथे म्हयात नं इक्कधिक्क तकं संके थाकुइक चिनाः कुहाँ वना । लुखाय न्व्यःने भवः छुना । जिगु ल्हातिइ नं पात्र छगः तयाबिल - न्हूगु, हाकुगु । प्वंगु जूसां

ખ્યાતું તાલ | જીવનય દકલય ન્હાપાં જિગુ લ્હાતિઝ પાત્ર ચ્વ વલ | જિ ધન્ય જુલ | થ:ગુ લ્હાતિઝ છું અજ્યા:ગુ જિમ્મેવારી ચ્વલ, ગુકિયા નિંતિ જિ યોગ્ય હે જકં ખ:લા મખુલા ધયાથેં |

નીન્યામ્હ જિપિ | લુખાં પિહાં વનેત્યયેકા: ભ્વ:લિક ચ્વનાચ્વંપિ દકવસ્યાં જિગુ લ્હાતિઝ ચ્વંગુ પાત્રય દાન તયાબિયાદિલ | જિં ખનાચ્વન, વ દાન જિગુ પાત્રય મખુ મુકં નેપાલય ન્વયાનાચ્વગુ બુદ્ધ શાસનયાત | થજ્યા:ગુ જ્ઞાન જિ દત્યા તક થેરવાદ બુદ્ધધર્મયા સ્નાતકોત્તર ધકા: બ્વનાચ્વનો ન ગબલે મવ: | જિ જ્ઞાની જ્યૂથે ચ્વન, બુદ્ધ જ્યૂથે ચ્વન | પ્રત્યેક દાતાયા છગ: છગ: ધ્યબાં ધ્યાચ્વન, ન્હનાવનીમખુ થન આ: બુદ્ધશાસન | પલા: ન્વયાનાચ્વન - જવગુ ન્વયાકા, ખવગુ ન્વયાકા યાના: | જિગુ મિખા બંય્, લેંય વકવસિયા મિખા જિકય, જિગુ વસતય જિગુ પાત્રય |

ચ્યાન્હુ લિપા જિં થ મનૂતયગુ સંસાર ખનાચ્વના | શંખમૂલયા તાં વલ, પુલ | ન્વયાબલે કલેજ વનેગુ થ લેં થૌ ન્હૂગુથે, થ લેંયા નિંતિ જિ હે ન્હૂમ્ભથે | લેંય મનૂત ચ્વ:ચ્વ:, સુયાં મલા: | લાસા દકવસ્યા અફિસ વનેગુ ઈ જુઝ | થંકેમાનિ, મથંકૂસે મજિઉ | અન મથયન કિ ગન થયનીમખુ | મનૂતય થંકાં જક મગા:, મેપિ સ્વયા: ન્હાપા હે થંકેમાલાચ્વગુ દુ - મેપિન્ત ઘ્વાના:, ત્યલા: જક મખુ, મેપિન્ત ન્હયા: અલે જમિગુ દ્વાને ગયા: હે છાય મજુઝ | ન્વયામ્હ ન્વયાથાસં વંસા આખિર વનેગુ લા અન હે લા ખ:નિ | હથાય જુલ ધાયેવાં યાકનં વને માછિગુ, કા:વા ધા:સાં કા: મવઝગુ | વ હે થાય, વ હે લંપુ | અયન્ મનૂતય હથાય | જિગુ જવય પાખે લા:ગુ દિપ જિત: સ્વયાચ્વન | ધ્યાચ્વન, "હથાય ચાયેમતો, અલે ફુસા મેપિન્ત ન હથાય ચાયે સ્વા: ધા" | જિં ધા:ગુ છાય ન્યની થન, યાકનં થયનીમખુસાં હથાય ચા:પિન્સં | જિ થ:ગુ મતાપય, લેં થ:ગુ મતાપય |

પલા: થ:ગુ મતાપ વનાચ્વન, કિપાલુ લિઉ લિઉ વયાચ્વન | ન્હાચ: તક મતિઝ વયાચ્વંગુ ખ:, જિ આ: નેપા:યા હે દકલય યક્વ બૌદ્ધત દ્વાગુ યલ દેસય વનાચ્વન | જિ, જિગુ વસ: અલે જિગુ પાત્ર ખનકિ દકવસ્યા મિખા શ્રદ્ધાં ખૂચાઝ જુઝ, કાચાકાચાં થ:કે છુ દુ બિઝ હઝ જુઝ - સુજાતાયા ખિર, સોથિયયા ઘંય્ વા અનાથપિણ્ડકયા જેતવન વિહાર | ન્વયામ્હસ્યાં ન્વયાગુ બિઉસાં જિગુ સંઘયાત, સંઘ લ્યંસા ધર્મ લ્યનીગુ, ધર્મ લ્યંસા બુદ્ધ લ્યનીગુ | જિગુ લ્હાતિઝ ચ્વંગુ પાત્રય છુ છુ કુરુંવલ, જિં સ્વયાચ્વના |

ન જિ લયાથેત ખ:, ન નુગ: માછિકેત | તર છખે મનય ખ્વ મ્હિતાચ્વન - ત્વતા છ્વયા જિ નુગ:યાત ફૈજવાલુ

બુદ્ધયા દેસય થેરવાદ લિહાં વ:ગુ સાંદિં દેઝ ધકા: બ્વનાચ્વના | થૌ રાજધાનીયા દુપિ, ફુપિ બૌદ્ધત જુયાચ્વનીગુ લેંય જિગુ પાત્ર ભુરલું ચ્વનાચ્વન | બૌદ્ધતયગુ નુગલય બુદ્ધ મલુયાચ્વન | ભિક્ષુપિન્સં ભિક્ષા કા: ધઝગુ હે મવયાચ્વંગુ ઇલય છક: છન્હ વ:ગુ ખના: ન થનયા બૌદ્ધતય નુગ:યા મિખા ચાયેથાકુયાચ્વન | જિગુ મિખાં ખંગ દૃષ્ટં જિત: પત્યા: યાકેમફયાચ્વન |

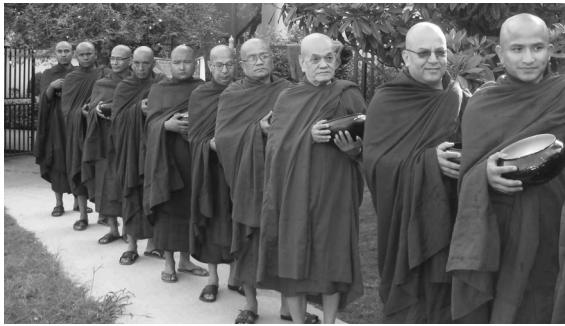
વાંગ બનય ફૈચા ત્વતોથેં | થપાયધંગુ બુદ્ધ બૂગુ દેય | મનૂત "બુદ્ધ વાજ બર્ન દેઝ નેપાલ" ધકા: હાલેત ગબલે સ: મસૂ, ચ્વયેત મસિ મફૂ | છુંખા છુંખા પતિ બુદ્ધધર્મયા ન્યાતારંગી ધ્વાંય | કન્હય સ્વયાં પુન્હી ખ: ધઝગુ લહના | લેંય ધવુકવ મનૂત બુદ્ધ થે, શુદ્ધ થેં |

તર ન્વયલય વ જવલય પાનાચ્વનીગુ જુયાચ્વન | જિગુ મિખા ચાલ | અન મનૂત ઇસ:થિસ: જુયાચ્વંપિ લા દુ, લિમલા:પિ ભ્વાંય ભ્વાંય સ્વયાવની, લિલા:પિ પુરું ફયતુના: મિખાયા મનોરઽજન યાનાચ્વની | જિપિ ભિક્ષાટનય વનાચ્વનાપિ વ અન લેં સિથય ચ્વના: સ્વયાચ્વંપિનિ દથુઝ છગુ ખુસિ, છગુ સમુદ્ર | કાચાક સું વયા: છમ્ભ જાકિ કવફાનાથકી લા ધકા: જિગુ મિખા આસાકુતિ જુયાચ્વની, જિગુ પાત્ર લાલધાયાચ્વની | તર જુઝમખુ | ઉલિમછિ દુપિ દુ અન, તર દુપિ લુયામચ્વન જિગુ લ્હાતિઝચ્વંગુ પાત્ર, ફુપિ મખાનાચ્વન જિગુ મિખાં |

ચ્મહનિસ્હ લેંય દાન બિઝત ચ્વનામચ્વંગુ લા મખુ | તર સ્વયાં પુન્હીયા ન્વયથુકુન્હ, દાછિયા લાક પ્યક: હે ભિક્ષાટન વયેમફયાચ્વંગુ ઇલય, દેસય બુદ્ધધર્મયા વિકાસ જુયાચ્વન ધકા: પ્યખેર બયબ્ય જુયાચ્વંબલય | જિં મનતયેથાય લુઝકે મફયાચ્વન | જિગુ નુગ: યક્વ આસાકુતિ જૂગુ લા, થ દેસય મ્હાસૂગુ વસ: પુનાવ:પિ ભિક્ષુપિન્ત દાન બિઝમા: ધઝગુ નુગલય સ્વમચા:ગુ ખ: લા? ગુલિ થાકુ ખની પ્રવરજિત જુઝગુ, બુદ્ધધર્મયા નામય થત પાયેગુ | થ પલા: કુસુન્તી વા કુપણોલય ન્વયા:ગુ જૂસા જકં ભન્ છુ ગતિ જુઝગુ જુઝ?

ન્હાપા અથેકા થથેકા ધકા: ધયાજુયાચ્વનાપિ ભન્તે ગુરુમાપિનિગુ ખાબ: ભ્વ:લાક દંવલ | થ:ગુ સુખસયલં જા:ગુ, ય:ય:ગુ યાયેગુ, ય:ય:ગુ નયેગુ જીવન થ હે ધર્મ ધકા: ત્વતા વલ, થન થથે બૌદ્ધતયગુ ત્વાલય પંગુ ગુલુપા: જ્વના: ચા:હિલાચ્વન | ઉપિ દકવસિગુ ખાલય જિ થ:ગુ ખ્વા:પા ખન | છન્હુસા ફિન્હુસા જિ છું ત્વતા: સંઘય દુજા: જૂવયાગુ લા અવશ્ય હે ખત | દાતા મદુસા સંઘ ગન સ્વાઇ? સંઘ મસ્વા:સા ધર્મ ગન ન્વયાઇ? મા:ગુ લા ભિક્ષુપિનિ ન્હિયાન્હિથ હે

હિસ્યાયેથે ધાલ જિગુ લિક્ક વયાઃ, “ખન લા દાન ધિગુ? છતકા નિતકા દાન બિઝગુ સા વિહારય વને સ્વાઃ ધિગુ મખુલા? આ: સિલ લા દાન ધિગુ?”

મિક્ષાટન વનેમાઃગુ ખઃ, તર અજ્યાઃગુ અવસ્થા મવયાચ્વન, વનેમાઃલાચ્વન | ધાથેં મિક્ષુપિ મેમેગુ બૌદ્ધ દેસય થેં મિક્ષાટન યાના હે જક તિહાન્થિં ભોજન યાયેમાઃસા? ગજ્યાઃગુ અવસ્થા જુઇ જુઇ? બુદ્ધયા દેસય થેરવાદ લિહાઁ વઃગુ સાછિદું દિન ધકા: બનાચ્વના | થૌ રાજધાનીયા દુપિ, ફુપિ બૌદ્ધત જુયાચ્વનીગુ લયું જિગુ પાત્ર ભુગ્લું ચનાચ્વન | બૌદ્ધતયાઃ નુગલયું બુદ્ધ મલુયાચ્વન | મિક્ષુપિન્સિ મિકા કા: ધિગુ હે મવયાચ્વંગુ ઇલય છક: છન્હુ વઃગુ ખના: નં થનયા બૌદ્ધતય નુગયા મિખા ચાયેથાકુયાચ્વન | જિગુ મિખાં ખંગુ દૃષ્ય જિત: પત્યા: યાકેમફયાચ્વન |

છુ યાના લે ભીસં વંગુ ગુઝદું દુને? સરકારયા અજ્યાઃઅજ્યાઃગુ કસા નયા: નં સ્વાનાચ્વંગુ થ થેરવાદ થૌયા ધર્મનિરપેક્ષ સમાજય થથે યાકચા | ભીગુ સમાજય દાન બિઝપિ મદુગુ મખુ | છમ્હસ્યા હે કરોડું વંગુ વિહાર દાન બિઝપુ હું | તર ભીગુ સમાજ? સમાજ છખે, બુદ્ધધર્મ છખે, મિક્ષુપિન્ગુ સંઘ છખે | છગુ કરોડ દાન બિઝ અઃપુ, છમ્હ ભન્તે પાત્ર જવના: વયાચ્વંગુ ખનકિ છસુકા ધ્યબા દાન બિઝમ્હ ઉપાસક દયેકે થાકુ | ત્વા:પતિકં વિહાર દયેકા, સલં સ: સફૂ દાન બિયા, ધાથેંગુ બૌદ્ધ સમાજ દયેકેગુ જ્યા દિનાચ્વન | ભીગુ બૌદ્ધ સમાજય અઃપુગુ જ્યા યાઇપિ લા દુ, થાકુગુ જ્યા મજુયાચ્વન | સુનાં યાઝગુ જુઇ? કન્હયા બૌદ્ધસમાય વિઝ્મ્હ મન્ત્રીયા ફુર્સદ દિઝમખુ થજ્યાઃગુ જ્યા યાયેત |

બુલુદું નાગબહાલ થંબલય તિનિ છુ જુગુ આભાસ જુલ - ભ્રવ: ભ્રવ: મનૂત દનાચ્વન, ઉત્સુકતાં જાઃપિ, શ્રદ્ધાં સાઃપિ | ગુલિસ્યાં ગુલિ, ગુલિસ્યાં છુ - છતકા, નિતકા, ન્યાતકા, મિતકા | ચકલેટ, બિસ્કુટ, અલે છુ છુ | બિયાચ્વન, જિગુ

લ્હાતિઝ ચ્વંગુ પાત્ર કયાચ્વન | યઃ-મયઃ મદુ, ગા-મગા: મદુ | જિં દકવ સ્વયાચ્વના, ફગત સ્વયાજક ચ્વના | સ્કૂલય વનેત્યપિ મસ્ત, સાં કપાયથેં તુઝ્સેચ્વંપિ બુરાબુરિત | દકવસ્યા જિમિત પિયાચ્વન, જિમિગુ પલા: ઉખેપાખે વનાચ્વન, જિમિત પલાખં હે ઘાનાચ્વન, પલાખં હે સાલાચ્વન | છું મજુયાચ્વંથાય છું જુઝગુ ધિગુ ને છું ખઃ: | નુગલય સ્વાં હવઃથે જુલ, સ્વાવા ગાઃથે જુલ, સ્વાયા પુન્હી જૂથે જુલ |

લયું સિથથ જિમિ માં દનાચ્વન, વ હે પુલાંગુ વ્યતાઃગુ આલમનિયા બતાચા જવના: | ન્હિલાખા: વ: વયા થૌ | ભિદું દત મખનાગુ નં, અથે હે યચ્છુસે, દન્ન | સ્હિગ: તિનિ ત્વતા વંગુથે | હિસ્યાયેથે ધાલ જિગુ લિક્ક વયાઃ, “ખન લા દાન ધિગુ? છતકા નિતકા દાન બિઝગુ સા વિહારય વને સ્વાઃ ધિગુ મખુલા? આ: સિલ લા દાન ધિગુ?”

બુદ્ધં ક્યના બિજ્યાઃગુ જઃ

ક દુર્ગા દેવી શાક્ય, યુવક બૌદ્ધ મણ્ડલ
બુદ્ધં ક્યના બિજ્યાઃગુ
મત જઃ નાપનાપં
ભી નં ન્હ્યાં વને વા,
ભી ન્હ્યાં વને વા, ન્હ્યાં વનેવા

ચિત્તયાત નિર્મલ યના:
ધર્મરત્ન નુગલય તયા
બુદ્ધં ક્યના બિજ્યાઃગુ લક્ષ્ય જવના:
પઞ્ચશીલ જીવનય છ્યલા:
બુદ્ધં ક્યના બિજ્યાઃગુ

બોધિચિત્ત મનય તયા
મત જલં મનય ખ્યેકા:
આર્યઅષ્ટાઙ્ગિક લાંપુ છ્યલા:
નિર્વાણય થ્યકઃ વનેનુ
અર્હત જુઝગુ સ્વયેનુ
બુદ્ધં ક્યના બિજ્યાઃગુ

नेपा: या गैर-बौद्ध जनता हिन्दू मखु

लाभरत्न तुलाधर

थौं म्हिगः आपालं मनूतयसं 'हिन्दू' धैगु छगू धर्म-सम्प्रदायया नाँ थैं थुइका वयाच्चन। तर वास्तविकता छु ले धाःसा थ्य गुगु व्यवस्थित व व्यवहृत धर्मया नाँ मखु, बर्कछि छगू जाती विशेषया नाँ खः। आः प्रश्न वइ हिन्दू धयागु छु जाती व छाय् थथे नाँ जुल? थुकिया लिसः थुइकेत भतिचा इतिहास पुझके माली।

सरल प्रकृति पूजायात महत्व बीगुयात वैदिक धर्म धाइ। थुकी फजूल खर्ची होम यज्ञादिया ब्राह्मणीकृत जटिल विधि ल्वाक छ्याना हल। थुकिया विकास क्रमय जातीभेद, पुरोहितवाद नं थुकिं कुबियेगु यात। थुजोगु विधान माने याइपि, याकीपि मनूत हे हिन्दू धकाः म्हसीकीगु जुल। अले इमिसं परिभाषित यात-

आसिन्धु सिन्धु पर्यन्ता, यस्य भारत भूमिका ।
पितृमुर्धम्भूचैव, सर्वे हिन्दु रितिस्मृति ॥

अर्थात्, सिन्धु खुसिनिसे व्याकं सिन्धु क्षेत्रया सकल मनूत, गुम्हस्यां थः आजुपिसं भारत भूमियात पुण्य (धर्म) भूमि भाःपिइ, इपि सकलेहे हिन्दू धाइ। थुकथं सिन्ध या हिन्द (पारसी उच्चारणकथं) अले हिन्द क्षेत्रयापिसं मानेयाइगु मिसावत धर्म हे वर्तमानय 'हिन्दू' धर्म थैं प्रतित जुयाच्चन। वैदिक इलय मदुगु अनेक अनार्य धर्मया थीथी अंश थुकिं ग्रहण याना काःगुलिं नं थवयात वैदिक (पुलांगु नाँ त्रयी धर्म) वा सनातन जक धायेगु मल्वया वल। छायधाःसाँ, वैदिकया मौलिक द्योत इन्द्र, वरुण व सोमया थासय् वैष्णवमतया विष्णु/नारायण, किराती द्यो यलम्बर/महादेव/महेश्वर अले बौद्ध मतावलम्बीपिनि बुद्धयात नं विभिन्न कालया अन्तरय मान्यता बिइगु यात।

थःपिनिगु जातीगत स्वार्थपूर्ति निस्ति थुगु जातीया पंडित धाःपिसं ईब्यो स्वयाः हिन्दूत्वया परिभाषा वा परिचय प्रचार याना वयाच्चंगु थौं तलै न्ह्याना हे चंगु दु। गथेकि-

वेदःस्मृतिः सदाचार स्वस्य च पियनात्मन् ।

एतच्चतुर्विधं प्राहुः साक्षाद्वर्मस्य लक्षणम् ॥ (मनुस्मृति २।१२)

अर्थात्, वेद (श्रुति), स्मृति, सदाचार व आत्मप्रियता (थःत योगु व ठिंकथं यायेगु) थुपि प्यता धर्मया साक्षात लक्षण खः। सके, थ्य हे शास्त्र वचनया बः क्याः जुइ न्हापा घृणा यानातःगु लिंगपूजक व तान्त्रिक समाजया गुलिखे संस्कृतियात शैव सम्प्रदायसहित विलय यानाकाल। थुकथं, ब्रह्मा जक माने याइपिसं विष्णु व महेश्वर (अनार्य) नं दुथ्याकाःलि त्रिदेवया प्रतिकात्मक आखः धकाः ऊँ (अ+उ+म) या परिपाटी हल। थुकिं नं बांलाक ज्या मविसेलि, महाभारतया रचनाकाल तक नं वेद निन्दक व नास्तिक धकाः वहिष्कृत जुयाच्चंह "बुद्ध" यात नं दकले लिपा दयेकूगु पुराणादिस "नवम अवतार" धकाः धयाहल। तर थ्य बौद्ध समाजयात लख्य मिखा कंकेगु नियतं जक खः। छायधाःसाँ बुद्ध-शिक्षायात इमिसं गुगु नं शास्त्रय सकारात्मकरूपं न्ह्यथने मफुनि।

हिन्दूधर्मया आडय सलँसःदँ न्ह्याकूगु कुशासनया लिच्चः भफँ प्रष्ट जुल। आःया जागरुक जनतापाखे थुजोपि तत्त्व तिरस्कृत जुइगु भय तच्यावल। थ्य हे कारण नं, थ्य देशधाती तत्त्वतयसं थी थी रूपय "हिन्दू राष्ट्र" (छुं ई न्हापा विश्वया छम्ह जक हिन्दू सप्राट) आदि जाली खँ-भाषण बियाः मनूतयत भ्रमय लाकेत स्वयाच्चन। हाल पोखराय रवसाः ग्वःगु होमय नेपाःया सकल "ऊँकार परिवार" यात ब्वना धैगु प्रचारबाजी न्यनेदु। (ऊँकार, माने इसाइ व इस्लाम बाहेक सारा धर्मया मनूत हैं!) तर, गणतान्त्रिक नेपाःया सजग जनता थुमिगु म्हगस पूवंकेबीगु आशा कायेथाय खनेमदु।

सन्दर्भ सफू-

हिन्दु जातिका उत्थान और पतन, रजनीकान्त शास्त्री।

ब्राह्मणवाद विरुद्ध जनजाती उत्पीडित वर्ग, दुर्गाहाड याखा राई

Resistance

✉ Prof. Suwarna Sakya, Ombahal, Kathmandu

Any life grows and rises in nature. Man also raises and grows in a natural way. His condition in wisdoms and concise may reach up and down. As the body of a man glows faster, his wisdom and concise doesn't grow such faster, because of education, observance, society and environment, a man's wisdom and concise expands and he goes up, the desire of a man to remain in happiness and delight in natural things. Nobody likes pain and suffering in a man's life, it doesn't happen that things that he likes only will come and things he dislikes will no not accrue. A man remains in the vicious circle of pain and leisure. In order to come out from this sadistic circle, Buddha's teaching has remained as a soulution. Buddha is a man of objectivity. His major principle is that there will be no affair without reason. There remains reason in each matter that will give the pain to man. Finding out the reason depends on each individual's knowledge. After finding out the reason of every issue, we can resist over any unnecessary affair.

There remains the solution to keep ourselves far away from the unnecessary and painful matter. According to Buddha, he has shown the "Eightfold Path" to be the method of resistant to suffering in his "Four Noble Truth". The "Eightfold Path" means to emphasize, moral precepts, mediation and knowledge. It is not an easy thing to study, remember an implement, moral precepts, meditation and knowledge. In order to

gain these, moral precepts, meditation and knowledge, it's necessary to have practice throughout the life, to have excellence in, moral precepts, meditation and knowledge by being perfect in practice is to gain "Nirvana".

One who doesn't wants pain shouldn't desire for pleasure too. The separate condition of pain and pleasure is the condition of being near to "Nirvana", weather in a smile way or serious way, the final objectives of human being's is to get the Enlightenment of Nirvana. Until one gets the Enlightenment different obstacles keeps all occurring in human life and it gives the pain. If we conclude the reason of suffering in short, then it is unskilled task. To stop such unskilled work is to remain in skilled work. It is ignorance not to recognize the skillful task. We could find very few people who give attention to release one self from unskilled task even by knowing it. Most of the people consider life to be a plaything; this is why people will remain sullied. To the things he likes without thinking about its advantage and disadvantages and this is what's to fall into the vicious circle.

People keep faith on God, pray, him and worship him in order to get out of the vicious circle. Similarly, in order to eliminate disease and depression people follow the medical treatment, to remove robbery and corruption, the made law and order. These sorts of things are implementing as the way of restriction of

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।
सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।

राजधानी बचत तथा ऋष्ण सहकारी संस्था लि.

बागबजार, काठमाडौं ३१, फोन : ०१-४२९९२५२

suffering, various types of pleasure providing objects are produced in the society. Medicines are produced for the prevention of the disease. People used to wander in these types of human creation by taking it as to be their support. They use such human created commodities even in day or night or untimingly by selling and buying it and keeping trust on it. Such types of produced, objects are regarded as in expedient of treatment of disease and pain.

Human being is also a clever person. He can teach in every subject and express his thinking. We can find literate people who keep on telling that prevention is better than cure. Such person, who elevates these slogans, can be found using the objects that have become the reason of disease and disadvantage. Instead of stopping the production of such products they are found engrossed in the manufacturing and distributing it by justifying the pleasure and satisfaction of it.

We can find various types of teachings and conductive behaviors about being resistance to desire deceiving trickery and passion-bewilderment. There are plenty of policy-ethics and means of consumption of friendship, respect to each other mutuality, trust and love to work in this world. By giving simple observation to these resisting things we can find the basic object of the pleasure. If we keep on trying following the five moral precepts preached by lord Buddha, then it can become and infallible solution to the suffering that comes in our life.

A man can easily get out of whirlpool of suffering if he doesn't steal, corrupt, conduct deceitful behavior, commit violence consumes alcohol. If people can involve in these things with a full belief then they can leave their life comfortably without taking any risk,

tension and producing things in a hurry. There are many ways of the elimination of the suffering but how the imagination of such people will come out through who have the concept of- "To play fast and loose".

Laws of Nature

Dr. Ganesh Mali

When you were a baby, dear fellow!
You know how much I cared for you,
I made you grow, strong and bold,
To do world's work, and do it well.

When you were young, my dear!
I still cared so much for you,
You had to work hard, earn name and fame,
And be an example to the world!

Now that you have worked hard, my dear!
And done your duty, right and well,
Give me back all I ever gave you,
Nothing is yours, not even your very self.

People come in People go out,
They just fulfill my laws of change,
Old order changes, having done its due,
Yielding place for the new to come.

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।

सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।

इन्द्रेणी वचत तथा ऋषण सहकारी संस्था लि.

गुरुजुधारा, काठमाडौं, फोन नं. ४३१५३४४,
फ्याक्स : ४३१०४५८

From the Page of History

✉ Prof. Neel Bir Singh Kansakar

(In pursuance of the Japan Declaration, which was adopted at the General Conference of the World Fellowship of Buddhists held in Japan in 1978 to observe 1979 as the 'Lubini Year', the Lumbini Development Committee, and Nepal organized an International Buddhist Seminar in Lumbini on December, 1979. On that occasion Prof. N.B. Singh, Member, Seminar Sub-Committee, had offered sincere thanks to the distinguished gathering, which composed of delegates from different countries of Asia, Europe and America. A part of his speech is reproduced here. Hope it will be of interest to the readers. – Editor)

"Hida Buddha Jate Shakyamuni"- Here was born the Buddha, the Sage of the Shakyas". So says the Ashokan Pillar that stands just before us and has had stood there through the centuries. The Light, that blazed here more than two thousand and six hundred years ago, has been shining all along and leading many a troubled and tormented soul from the darkness of ignorance and greed to the light to wisdom and peace. And it is that Light and the inspiration we draw from it that has brought us here together from different parts of the world, geographically separated by thousands of miles. For, the message of the Buddha was not confined to Nepal alone; it was given to the entire world and had transcended all national frontiers. It is, therefore, a homecoming for all of you, for Lumbini is the spiritual homeland of millions of Buddhists all over the world, if I might say so. Shakyamuni Buddha, the Blessed one, has been the one unifying force, a great cementing factor amongst the people of South-East Asia. Buddhism more than anything else has established a cultural unity of abiding value amongst the nations of this region (Asia) and

- General conference of the World Fellowship of Buddhist held in Japan in 1978 to observe 1979 as the "Lumbini Year" that we have organised this International Buddhist Seminar in Lumbini and Kapilavastu -the two such places which are closely associated with the life of Siddhartha Gautam.

has helped reach a level of cultural refinement and produce masterpieces of spiritual art, such as the world had hardly seen.

At no time in the history of the world has there existed as there exists today a need for a guidance from that Supreme Luminary through the present age of conflict & war, of hatred and violence. At a time when the tremendous advance made by science have greatly widened the gap between intellectual achievement and moral and spiritual development almost to the point of disintegrating the human psyche,

man's greatest need is to find and follow a way of life, not overcast, as at present is the case, by greed, antagonism and mental confusion but one illuminated, instead, by Wisdom and Compassion. Such a way exists in the Teaching-now commonly known as Buddhism-proclaimed to the world more than two thousand and five hundred years ago by Gautama-the Buddha, the greatest & noblest of the sons of Nepal. And it is with a deep sense of humility that we have assembled here for the first time in history to recapture the spirit of the eternal verities contained in the message of peace &

goodwill, love and non-violence taught by the Great Buddha. We know that the way of the Buddha was always, peaceful, and that Buddhism is a non-militant religion, and has known of no holy wars of religious crusades in its history. That is why, I venture to think that the peace of the world may well be framed upon the Buddhist moral principles-love, charity, selflessness, right thinking, right conduct, absence of greed, and of anger and hate. So the Buddhists of the world, in the light of the Japan Declaration, 1978, should forge a sense of unity, solidarity and brotherhood among themselves, and in concert with other world religious and humanist organizations, strive to make a significant contribution toward the goal of global peace and spiritual well-being of mankind.

And it is in keeping with the decision taken by the General conference of the World Fellowship of Buddhist held in Japan in 1978 to observe 1979 as the "Lumbini Year" that we have organised this International Buddhist Seminar in Lumbini and Kapilavastu -the two such places which are closely associated with the life of Siddhartha Gautam. But preparations for this seminar have not been easy. Lumbini does not have any modern facilities of life. And Bhairawa, the nearest town from Lumbini, is at a distance of more than 22km. It is difficult to get everything's we need even from Bhairahwa. Despite all these difficulties and handicaps, we decided to hold the seminar here for two distinct reasons. First, we as Buddhists have the utmost respect for this sacred

place, secondly, we hope that the participants and guests will have a first-hand idea about the Lumbini Development Project that is soon to be implemented to realise the long-cherished dream of millions of Buddhists all over the world now that the master Plan is complete and duly approved by the authorities concerned. So we beg to apologise for all the lapses and inconveniences that you shall have to put up with during your short stay here.

Finally, I, on behalf of the seminar sub-committee and on my own, would like to express a deep sense of gratitude to the Prime Minister for kindly inaugurating this seminar by coming all the way to Lumini sparing his valuable time. I have nothing but sincere thanks and appreciation for all the foreign participants who, despite our short notice, are kind enough to come here and extend their valuable co-operation and assistance in making this seminar a success. To conclude, I would like to thank the staff of the Lumbin Development Committee and, specially, the Lumbini Zonal Commissioner and all those friends and colleagues who helped us in all possible ways to make it successful.

Thank you!

Lumbini **Neel Bir Singh Kansakar,**
December 4, 1979 Member, Seminar Sub-Committee

बुद्धको जन्मभूमि राष्ट्र नेपालमा सुख-शान्ति फैलिरहोस् ।
सम्पूर्ण नेपालीहरूमा धार्मिक चेतना विकास होस् ।

बलम्ब च्याउ सहकारी संस्था लि.

बलम्बु, काठमाडौं

बौद्ध गतिविधि

आचार्य कर्मा स्याङ्गबोट प्रवचन

१४ आषाढ, तानसेन, पाल्पा । ज्ञानमाला सभाको आयोजनामा महाचैत्य विहार, तानसेनमा लुम्बिनी विकास कोषका उपाध्यक्ष आचार्य कर्मा स्याङ्गबो लामालाई कोषका कार्यकारिणी सदस्य सुवर्णमुनी शाक्य, पारिलेयक वन निर्माण समितिका पूर्व अध्यक्ष अनन्त कुमार वज्राचार्य एवं ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहारका पूर्व अध्यक्ष सर्जुलाल वज्राचार्यले खादा चढाएर स्वागत गर्नुभयो । पाल्पा संग्रहालयको अवलोकनपछि पारिलेयक वनमा पुगेका आचार्य कर्मा स्याङ्गबोले सो स्थानमा आवश्यक पर्ने निर्माण कार्यमा आफ्नो तर्फबाट केही सहयोग गर्ने आश्वासन दिनुभयो । पारिलेयक वन निर्माण समितिका अध्यक्ष राजेन्द्रमुनी शाक्यले सो स्थलका बारेमा विशेष जानकारी प्रदान गर्नुभयो ।

टक्सार टोलिस्थित महाचैत्य विहारको विशाल बुद्धप्रतिमा रहेको कक्षमा उपाध्यक्ष आचार्य कर्मा स्याङ्गबो लामाले बुद्धधर्ममा कर्म, कर्मफल र चित्त विशुद्धिकरण बारे प्रवचनसँगै लुम्बिनी विकास र भावी योजना बारेमा प्रकाश पार्नुभयो । उहाँलाई ज्ञानमाला सभाका अध्यक्ष उत्तम वज्राचार्यलगायतका पदाधिकारीहरूबाट स्वागत गरिएको थियो । ज्ञानमाला सभाका सचिव मनिन्द्र वज्राचार्यले सो कार्यक्रम संचालन गर्नुभयो ।

सुखी जीवनको लागि बुद्धशिक्षा

२९ असार, काठमाडौं । उदाय समाज मिसा पुचःको आयोजना तथा बौद्ध महिला संघ, नेपालको व्यवस्थापनमा दुईदिने बुद्धशिक्षा प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न भयो । उद्घाटन सत्रमा बौद्ध महिला संघ, नेपालका उपाध्यक्ष सुश्री वीणा कंसाकारले बुद्धशिक्षा प्रशिक्षणको उद्देश्यसहित कार्यक्रमको रूपरेखाबारे प्रकाश पार्नुभयो भने मिसा पुचःका सदस्य प्रेमहिरा तुलाधरले स्वागत भाषण गर्नुभयो । भिक्षु पञ्चासार, भिक्षु पञ्चारतन, अनागारिका जाणवती, अनागारिका वीर्यवती, डा. रीना तुलाधर, सविता धाख्खा, मदनरत्न मानन्धर, गौतमवीर वज्राचार्यलगायतले प्रशिक्षण गर्नुभएको थियो । मिसापुचःका सचिव सुमित्रा तुलाधरले प्रशिक्षक तथा सहभागी प्रशिक्षार्थीहरू संबोलाई धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो । ३१ जना प्रशिक्षार्थीहरू सहभागी भएको कार्यक्रमको अन्त्यमा अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका महासचिव भिक्षु कोण्डन्यको ओवाद-उपदेशपछि भएको समापन कार्यक्रमा सहभागी विद्यारत्न तुलाधर, पञ्चतारा

स्थापित र सुगतरत्न सिखाकारले आ-आफ्नो अनुभव सुनाउनुभयो । उदाय समाजको घर तथा बुद्धविहार, भृकुटीमण्डपमा प्रशिक्षण कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो ।

धर्मज्योतिको पूण्यतिथि स्मरण

२९ असार, पाल्पा । ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहार तानसेनले दिवंगत भिक्षु धर्मज्योतिको चौथो पूण्यतिथि मनाउँदै गुणानुस्मरण गरिएको छ । शीलप्रार्थना, बुद्धपूजापछि भिक्षु प्रज्ञानन्दले धर्मदेशना गर्नुभयो ।

बौद्ध महिला संस्थाहरूको तर्फबाट बौद्ध महिला सेवा समितिका उपाध्यक्ष सुश्री शोभा शाक्य, बौद्ध संघ संस्थाहरूको तर्फबाट महाचैत्य विहार टक्सारका अध्यक्ष उत्तम कुमार वज्राचार्य र सल्लाहकारहरूको तर्फबाट ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहारका सल्लाहकार एवं परियति केन्द्रका केन्द्राध्यक्ष देवेन्द्रमान शाक्य र ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहारका निर्वतमान अध्यक्ष राजेन्द्रमुनि शाक्यलेदिवंगत भिक्षु धम्मज्योतिका बारे मन्तव्य व्यक्त गर्नुभयो । संघका उपाध्यक्ष विनयराज वज्राचार्यबाट स्वागत मन्तव्य, अध्यक्ष रत्नमान वज्राचार्यबाट साधुवाद ज्ञापन, महासचिव सरोजलाल शाक्यबाट कार्यक्रम सञ्चालन सम्पन्न भएको बारेमा संघका संवाददाता सुरेशमान बुद्धाचार्यले जानकारी गराउनुभयो ।

तानसेनमा भिक्षाटन

ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहार तानसेनको संयोजकत्वमा भिक्षाटन कार्यक्रम सम्पन्न भयो । भिक्षु जटिलको नेतृत्वमा अन्तर्राष्ट्रिय परियति केन्द्र डिन्गारकुवा रूपन्तेहीका

भिक्षु, अनागारिका, श्रामणेरहरूको २० जना टोली भिक्षाटन कार्यक्रममा सहभागी हुनुभयो । भीमसेनटोल, नारायणटोल, असनटोल, मखनटोल, भगवतीटोल, टक्सारटोल, सिल्खानटोल हुँदै पुनः भिमसेनटोलमा बौद्ध भिक्षाटन कार्यक्रम सम्पन्न भयो । भोजनदानपश्चात् भिक्षुहरूको टोली वालिङ्ग बजारमा भिक्षाटनका लागि प्रस्थान गर्नुभएको समाचार ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहार पाल्याका संवाद दाता सुरेशमान बुद्धाचार्यले जानकारी गराउनुभयो ।

तालिङ्गमा पुरस्कार वितरण

तानसेन, बुद्धशिक्षालाई अधिक से अधिक जनमानसमा फैलाउने उद्देश्यले आनन्द विहार परियति केन्द्र, पाल्याबाट वालिङ्ग बजारमा संचालनमा ल्याइएको कक्षा १ मा उत्तीर्ण हुने विद्यार्थीहरूलाई एक समारोहबीच पुरस्कार तथा प्रमाण-पत्र वितरण कार्य सम्पन्न भयो ।

ज्ञानमाला संघ, आनन्द विहारका अध्यक्ष रत्नमान वज्राचार्यको अध्यक्षतामा संचालन सो समारोहमा प्रज्ञा शान्ति विहार, वालिङ्गका अध्यक्ष हर्कर्बहादुर थापा मगर हुनु हुन्थ्यो । क्याटेन विश्वप्रकाश थापाबाट स्वागत मन्तव्य, आनन्द विहार परियति केन्द्रका केन्द्राध्यक्ष देवेन्द्रमान शाक्यबाट परियति शिक्षाको प्रगति प्रतिवेदन प्रस्तुत गरिएको सो समारोहमा दान बहादुर थापा, सनम सारू एवं दिल बहादुर थापाले शुभकामना मन्तव्य दिनुभयो । सर्जुलाल वज्राचार्यबाट संचालित सो समारोह पुण्यानुमोदनपछि समापन गरियो ।

बुद्धधर्मसम्बन्धी प्रशिक्षण कक्षा शुरू

१० असार, स्वयम्भू, काठमाडौं । भुइँखेलस्थित आनन्द भुवन विहारले बुद्धधर्मसम्बन्धी आधारभूत शिक्षाको १२ औं समूहको प्रशिक्षण कक्षा विहारमै पुनः सुरु गरेको छ ।

बुद्ध र बुद्धधर्म तथा यसका विविध पक्षबारे सर्वसाधारणलाई सरल तरिकाले आधारभूत ज्ञान दिने उद्देश्यले विगत केही वर्षदेखि विहारले यसप्रकारको प्रशिक्षण कक्षा संचालन गर्देआएको छ । बौद्ध भिक्षु, अनागारिका तथा बौद्ध

विद्वानहरूले प्रत्येक शनिवार विहान २ घन्टा संचालन गर्ने सो प्रशिक्षण कक्षा जम्मा १६ हप्ता अवधिको रहेको छ । १२ औं समूहको प्रशिक्षण कक्षामा ३६ जना सहभागी छन् ।

प्रशिक्षण कक्षाको उद्घाटन सत्र विहारका धर्मानुशासक एवं अधिकारीहरू नेपाल भिक्षु महासंघका उपाध्यक्ष भिक्षु धर्मसूत्रि महारथविरको प्रमुख आतिथ्यतामा भएको थियो । विहारका प्रमुख सल्लाहकार एवं अधिकारीहरू नेपाल भिक्षु महासंघका

महासचिव भिक्षु कोण्डन्यको पनि उपस्थिति रहेको उक्त सत्रमा विहारका कार्यवाहक अध्यक्ष भिक्षु समिति, प्रशिक्षक त्रिरत्न मानन्धर 'सद्बूमि कोविद', विहार संचालक समितिका उपाध्यक्ष विद्यासागर तुलाधर, महासचिव वृद्धिमान शाक्य र सुचिता तुलाधरले मन्तव्य राख्नुभएको थियो । भिक्षु कोण्डन्यले "धर्म के हो" भन्ने विषयमा पहिलो प्रशिक्षण कक्षा संचालन गर्नुभयो ।

१२ जना कुलपुत्रहरू आमणेर प्रवर्जित

२६ असार, काठमाडौं । विश्वशान्ति विहार, मीनभवनमा नियमित रूपमा वर्षेपिच्छे नयाँ नयाँ विद्यार्थीहरूलाई प्रवर्जित गराई विहारमै रही अध्ययन-अध्यापन गराउँदै आएको कार्यक्रम

अनुसार विश्वशान्ति विहारका प्रमुख नेपालका संघउपनायक अगमहापण्डित भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविरको आचार्यत्व एवं उपाध्यायत्वमा दोलखा, तेहथुम, सुर्खेत, काङ्गेपलाञ्चोक, ललितपुर, काठमाडौं, हुम्ला जिल्लाका गरी १२ जना विद्यार्थीहरूलाई थेरवाद परम्परा अनुसार प्रव्रजित गर्ने कार्य सम्पन्न भएको विश्वशान्ति विहारका उपाध्यक्ष भिक्षु बोधज्ञान महास्थविरले जानकारी गराउनुभयो ।

तेजिन्दो, खेमिको, रत्नो, कस्सपो, सुवचो, धम्मिको, नागितो, पञ्चाजोतो, संकिच्छो, कुसलो, सुवण्णो, मेधावी नयाँ प्रव्रजित नाम पाएका सबै श्रामणेरहरू विहारमा संचालित विश्वशान्ति बौद्ध शिक्षालयमा अध्ययनरत छन् ।

थाइलैंडमा नेपालीहरूको उपसम्पदा

बक्तपुरको मुनि विहारमा संचालित सामूहिक प्रव्रज्या तथा उपसम्पदा योजनाअन्तर्गत प्रव्रजित भएर थाइलैंडमा अध्ययन गर्ने गएका नेपाली श्रामणेरहरूले हालै उपसम्पदा दीक्षा प्राप्त गरेका छन् । जसअनुसार १. भिक्षु आशीर वजिरनागो (२० फेब्रुवरी) २. भिक्षु डेनिश वजिरचारो (१२ मई २०१४) ३. भिक्षु सुरज सुहज्जो (२४ जून) ४. भिक्षु लालबहादुर धम्मरक्षितो (४ जुलाई) ५. भिक्षु दीपक खन्तिसोभणो (११ जुलाई) ६. भिक्षु रोहिल साकियनागो (१७ जुलाई) ७. भिक्षु शुभनारायण अजितो, ८. भिक्षु प्रिन्स गुणाकरो, ९. भिक्षु तेजेन्द्र महाविरियो (२७ जुलाई) उपसक्षित भएका छन् । यसपछि थाइलैंडमा अध्ययनरत मुनि विहारका उपसम्पन्न नेपाली भिक्षुहरू ३० जना पूरा भएको भन्ने समाचार भिक्षु विपस्सी धम्मारामो, थाइलैंडमार्फत जानकारी प्राप्त भएको छ ।

ह्याप्पी साइन्सको विहार निर्माण

ह्याप्पी साइन्सको विहार निर्माण कार्य यही आउँदो अगस्ट तीस तारिकमा विहार उद्घाटन गरी सम्पन्न हुने भएको छ । उनान्पचास करोडको लागतमा कारखाना चोक स्वयम्भूबाट सितापाइता जानेबाटोमा कान्तिपुर हल नजिकै भव्य विहार निर्माण भएको छ । ह्याप्पी साइन्सका डाइरेक्टर दिनेशमान जोशीले सो विहारको धम्महलमा सातसय मानिसहरू अट्ने कुरा बताउनुभयो । बुद्ध र उहाँको शिक्षालाई पढ्ने प्रतिज्ञा गरेपछि सदस्य बन्न सकिन्छ । एक दर्जन जिति जापानी पुस्तकहरू नेपालीमा एकता प्रकाशनले निकालेर प्रचारमा आएको ह्याप्पी साइन्सका प्रमुख तथा संस्थापक गुरु रिह्यो ओकावा एकै वर्षमा सन्ताउन्न ओटा पुस्तक लेखेर गीनिज ब्रुक अफ वर्ल्डमा सबैन्दा धेरै किताब लेख्ने मान्छेका रूपमा नाम दर्ता भइसकेको छ ।

पद्मकीर्तिमा विशेष धार्मिक कार्यक्रम

श्रावण ९, काठमाडौं । अनागारिका कमला गुरुमाले विसं. २०४७ सालमा काठमाडौंको कमलपोखरीस्थित पद्मकीर्ति विहार स्थापना गर्नुभएको थियो । सो विहारमा विहार स्थापना कालदेखि प्रत्येक शनिवारका दिन बुद्धपूजा, धर्मदेशनालगायत धार्मिक कार्यक्रम विगत २३ वर्षदेखि नियमित रूपमा संचालन भइरहेको छ । संस्थापिका विहार प्रमुख कमला गुरुमालै विशेष सकृयतामा बे लाबे लामा

अनागारिका कमला

महापरित्राण पाठ, अभिधर्म-पाठसहित देशना कार्यक्रमको समेत आयोजना भइरहेको छ । यस वर्ष २०७७ साल वैशाख १ गतेदेखि प्रत्येक महिनाको पहिलो दिन १ गतेका दिन एकदिने ध्यान शिविर संचालन भइरहेको छ । ध्यान शिविरमा सहभागी हुनेहरूका लागि विहारका प्रमुख कमला गुरुमालसहित श्रद्धालु दाताहरूबाट जलपान भोजनको व्यवस्था भइरहेको छ । यसरी नै कमला गुरुमाले आफ्नो शारीरिक अस्वस्थताका बावजूद पनि दाताहरूलाई धर्मप्रति श्रद्धाआस्था जगाई धर्मचित्त प्राप्तिका लागि पद्मकीर्ति विहारमा श्रावण ११ गते गुलाधर्म प्रारम्भ दिनदेखि आउँदो भाद्र १० गतेसम्म महिनाभरि विहानी एकघण्टा ध्यान-साधना तथा धर्मदेशनाको कार्यक्रम संचालन भइरहेको छ ।

बुद्धशिक्षा प्रचार गर्ने उद्देश्यसहित नियमित रूपमा विविध धार्मिक गतिविधि संचालन भइरहेको कमलपोखरीस्थित पद्मकीर्ति विहारमा इच्छुक श्रद्धालु महानुभावहरू जो कोही सहभागी हुन सकिने व्यवस्था भएको हुँदा धार्मिक, आध्यात्मिक लाभका लागि मैत्रीमूर्ण आह्वान गरिएको छ ।

प्रहरी प्रमुख श्रेष्ठलाई स्वागत

१३ श्रावण, ललितपुर । बौद्ध युवा कमिटी ललितपुरले महानगरीय प्रहरी प्रभाग मङ्गलबजारका नवप्रमुख एवं प्रहरी निरीक्षक रेशमबहादुर श्रेष्ठलाई स्वागत गरेको छ । कमिटीको कार्यालय ललितपुर हँखामा आयोजित एक कार्यक्रमकाबीच कमिटीले प्रभागका प्रमुख श्रेष्ठलाई स्वागत गरेको हो । बुद्धशिक्षामार्फत युवार्वगलाई सशक्तिकरण गरी समुदायमा शान्ति स्थापना र अपराध न्यूनीकरणका लागि प्रहरी प्रशासनसंगै

सहकार्यलाई निरन्तरता दिन सो भेटघाट कार्यक्रम गरिएको थियो । सो अवसरमा कमिटीका अध्यक्ष सुनील महर्जनले प्रहरी प्रमुख श्रेष्ठलाई खादा ओढाई स्वागत गर्नुभयो ।

कार्यक्रममा प्रहरी प्रमुख श्रेष्ठले समाजमा लागूऔषध दूर्व्यसनी न्यूनीकरण, चोरी, लुटपाटका घटना कम गर्न धार्मिक क्षेत्रबाट सहयोग पाउने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो । उहाँले शान्ति सुरक्षाको कायम गर्न ललितपुरका बौद्ध संघसंस्थाहरूसंग सहकार्य गरी अधि बढ्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्नुभयो । सो अवसरमा कमिटीका अध्यक्ष सुनील महर्जनले राज्यप्रति भावनात्मक सम्बन्ध कमजोर भएका वर्ग, समुदायलसंगै बुद्धधर्मावलम्बीहरूले प्रहरी प्रशासनलाई शोषण गर्न खडा गरिएको राज्यको संस्था रूपमा बुझ्न गरेको बताउँदै पछिला वर्षहरूमा त्यस्तो धारणामा ऋमशः परिवर्तन आएको बताउनुभयो ।

“दश वर्षाधिसम्म प्रहरी भनेको हामीलाई शोषण, दुःख दिन बनाइएको निकाय भन्ने धारणा जिल्लाका अधिकार्य बुद्धधर्मावलम्बीहरूमा रहेको पाइन्छ ।” अध्यक्ष महर्जनले भन्नुभयो-“प्रहरी प्रशासनसंगको सहकार्य, नागरिक मैत्री प्रहरी प्रशासन, मुस्कानसहित प्रहरी सेवाको अवधारणाले पुरानो धारणामा निकै परिवर्तन ल्याएको छ । प्रहरी प्रशासन हाम्रा सहयोगी भन्ने भावना विकसित हुँदै गएको छ ।”

कमिटीका निर्वतमान अध्यक्ष रविन्द्र शाक्य, उपाध्यक्ष अनिल महर्जन र सचिव सतिस शाक्यले बुद्धशिक्षाको प्रचारप्रसार गरी अपराध न्यूनीकरण गर्ने प्रहरी प्रशासनको कार्यमा बुद्धधर्मावलम्बीहरूले सघाउने सक्नेमा केन्द्रीत गर्दे आ-आफ्नो धारणा राख्नुभयो । उनीहरूले यस्तो भेटघाटले बुद्धधर्मावलम्बी र प्रहरी प्रशासनबीचको सम्बन्ध अझ सुमधुर हुने विश्वास व्यक्त गर्नुभयो ।

आनन्द भूमि विहारमा नयाँ कार्यसमिति

१० श्रावण, काठमाडौं । स्वयम्भू, भुइखेलस्थित आनन्द भूमि विहार समितिको हालै सम्पन्न साधारण सभाले विहार प्रमुख भिक्षु शान्तसिद्धार्थको अध्यक्षतामा १३ सदस्यीय नयाँ कार्यसमिति गठन गरेको छ । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघका उपाध्यक्ष भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर र महासचिव भिक्षु कोण्डन्यको उपस्थितिमा भएको सो सभाले नयाँ कार्यसमितिका उपाध्यक्षमा विद्यासागर तुलाधर, महासचिवमा वृद्धिमान शाक्य, सचिवमा र विन्द्रवर्ण तुलाधर, कोषाध्यक्षमा महेन्द्रमान वज्राचार्य र सहकोषाध्यक्षमा विजयरत्न तुलाधरलाई चयन गरेको छ ।

सदस्यहरूमा आशाराम लामा, गीता साही, अनिता मानन्धर, कनकशोभा बनिया, मिनर्भा वज्राचार्य, मोहिनी चित्रकार र विमला शाक्य चयन हुनुभएको छ । कार्यसमितिका धर्मानुशासकमा भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविर, प्रमुख सल्लाहकार मा भिक्षु कोण्डन्य र सल्लाहकारहरूमा शान्तकुमार चित्रकार, स्वयम्भू मानन्धर, डा. लक्ष्मण शाक्य, महेन्द्रमुनि वज्राचार्य र त्रिरत्न मानन्धर रहनुभएको छ । यसैबीच विहार प्रमुख भिक्षु शान्त सिद्धार्थ एक वर्षका लागि कोरिया प्रस्थान गर्नुभएकाले सो हाल भिक्षु समितिले कार्यवाहक अध्यक्षका रूपमा विहार संचालन गर्नुहुने भएको छ ।

आनन्दकुटीमा श्रामणेर प्रवर्ज्या

११ श्रावण, काठमाडौं । ऐतिहासिक आनन्दकुटी विहार स्वयम्भूमा सिन्धुली, धनकुटा, काठमाडौं (बलम्बु) का सात जना कुलपुत्रहरूलाई आनन्दकुटी विहारका कार्यवाहक प्रमुख

एवं विहारका सदस्य सचिव भिक्षु धर्ममूर्ति महास्थविरको सम्परिष्ठितिमा श्रामणेरदीक्षा प्रदान गरियो । नयाँ प्रवर्जित हुने बुद्धरत्न, धर्मरत्न, संघरत्न, बुद्धपाल, धर्मपाल, संघपाल तथा बुद्धवंश श्रामणेरहरू निकट भविष्यमा मित्रराष्ट्र श्रीलंकामा गई बुद्धधर्म अध्ययन गर्ने जाने भिक्षु सरणांकरले जानकारी गर उनुभयो । प्रवर्ज्या समारोहमा नेपालका लागि श्रीलंकाली र जादूत सिनेभीरत्नको समेत उपस्थिति रहेको थियो ।